319
4

FRANCISCI IVNII

ACADEMIA.

LIBELLVS HOC TEMPORE IUVENTUTI STUDIOSAE UTILIS ET neceſſarius, in quo ex linguarum & priſcæ variæque hiſtoriæ monumentis, ortus Academiarum, genera, & partes, itémque ſtudiorum & honorum gradus quos Academiæ obſervant, & quæ eo pertinent, exponuntur.

Ad calcem adiectus eſt

ACADEMIARVM
TOTIVS EVROPÆ,
ſeu orbis Chriſtiani

CATALOGVS.

HEIDELBERGÆ,

clↄ. Iↄ. xxcvii.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI, ET DOMINO,

D. FRIDERICHO, PALATINO COMITI ad Rhenum, Electoralis Palatinatus hæredi, Bavariæ Duci, Rectori magnifico Heidelbergenſis Academiæ, Domino clementiſſimo, Gratiam, pacem, & ſalutem a Deo Patre & Domino Ieſu Chriſto.

DVÆ fuerunt cauſæ, Illuſtriſsime Princeps, Rector magnifice, eæq; pergraves (niſi me animus fallit) quæ me ad exarandum hoc breve σύνταγμα his paucis diebus adduxerunt: juventutis ſtudioſæ commodum, & hujus Academiæ. Etenim quæ res juventuti in ſtudiorum ſuorum ratione ſit commoda, utilis, atque ſalutaris, majores noſtri providerunt ſapientiſsimè, legibuſque optimis procuraverunt: quid Academiæ huic noſtræ ſit neceſſarium, nos omneis docuit proximi ſuperioris anni calamitas. Ac commune quidem bonum hujus Academiæ noſtræ exiſtimationemq; in eo maximè verſari conſtat ut doctiſsimis viris omnique doctrinarum genere inſtructa, ſanctis legibus circummunita, potentiſsimorum Principum & patronorum (quorum in numero eſt C. T.) præſidio firmata perſtet, omniq; inſtrumento ſuo aptè occupato & collocato ſanctè legitimeq; gubernetur: hoc vidit antiquitas, hoc noſtra tempora experta ſunt, & boni ſentiunt. Quæ omnia ſi per Illuſtriſſimum Principem, heroëm fortiſsimum, D. IOANNEM CASIMIRVM, *patruum ac tutorem tuum, Dominum noſtrum clementiſsimum, & per T. C. aſſequimur, (aſſequimur autem, & in dies magis ac magis aſſequemur) optimè cum hac celebri Academia actum iri per Dei gratiam & benedictionem confidimus. Studioſæ verò juventutis commoda, quum certa via & ratio in*

ſtudiorum curſu legibus praſcribitur, diſponuntur gradus, honores tribuuntur, & facultas ſua iis qui ad honoris faſtigium aliquod fortiter conſcenderunt, honeſtè decernitur, illius ergo commoda ex priſcis illis & laudabilibus Academiarum inſtitutis optimè procurari, & ſumma cum laude atque incredibili fructu promoveri, jamdiu ipſaquoque experientia commonſtravit luculentiſſimé. Qua quidem via ſi juventus pietatis & eruditionis amans, ſidem habens majorum inſtitutis praceptorumq́ ſuorum hortationibus, ad metam aliquam legitimè vellet contendere, ſperarem omnino fore, ut plures ſolidè docti & verè utiles Eccleſiis Rebúſquepub. exſiſterent. Pauciores certè ſtulta ſcientia & eruditionis perſuaſione properè inflati, velut folles vento, ſeſe turpiter daturi eſſent (ut αὐθάδεις homines ſunt θανάξεπτι) & per αὐωρίαν navigationis ſua, naufragium facientes alios ſecum in periculum naufragij ejuſdem abriperent. Nam quemadmodũ olim dicebat Euagrius, τὸ σπουδαῖον ἐν νέῳ εἶναι ἐχέγγυον τοῦ ἔντιμον ἐν γήρᾳ ἔσεσθαι, ſic cõtrà τὸ κενόσπουδον ἀτιμίας ἐχέγγυον. Hîc verò plurimùm judicia variant. Nam qui juvenes ſunt, gravia eſſe in Academiis hac legum praſcripta putant: viri graves inania ducunt atque leviſſima: ſic ab omnibus fermè negliguntũr in hoc tempore, qua priſco illo ſeculo ſtudioſiſſimè religioſiſſimeq́ colebãtur. Quideſt autem, obſecro, in hac re tota, quod videri vſq; adeò grave juventuti poſſit? An quòd ſtudia quaſi cancellis diſcribuntur? at hoc imperitis & imprudentibus (peritiam verò prudentiamq́ juvenis quis ſibi arroget?) utile eſt ac neceſſarium: ſi non credunt, ſaltem nauticam, vel tectonicam, vel ſutoriam conſulant, & obſervent quid quis praſtare poſſit commodè ſine lege & modo tyrocinii. An quòd gradus honorum ex ſtudiorum modulo diſpoſiti fuerunt legibus? at hoc juventutis optimum eſt (ut Ambroſii utamur voce) incentivum, pramium curſus prateriti, futuri incitamentum, ne quis fortè in ſpecie potiùs aut praſumtione eruditionis quàm in re & veritate conquieſcat,

ſcat, fiduciaq́ alicujus ſcientiæ ridendam propinet omnibus inſcientiam ſuam. An denique illud, quòd ceremoniæ quædam & ſymbola ex præſcripto legum in Academiis adhibentur? Atqui humana ſunt ſymbola, non ex damnabili ſuperſtitione ulla, ſed ex hominum inſtituto & conventione profecta, a ſuperſtitione aliena, & citra ſuperſtitionem à viris bonis obſervata: eaq́ aut labores ſtudiorum perfunctos, aut præſentem ſcientiæ fructum, aut facultatem & τὸ ἱκανὸν (quod vocant) in juſtis functionibus cum laude capeſſendis & percipienda earum commoda ſignificãt. Quid horum juventus cum ratione poteſt eludere? Equidem non putaverim (ut ſingula hæc percurram paucis) juvenes virtutis, humanitatis, & purioris doctrinæ ſtudioſos id ſubterfugere, ne anteacti labores ſui in ſtudiis teſtificatione publica innoteſcant. Studuerunt enim, ut innoteſcerent, & ſcientiam ſuam in bono cõmuni occuparent. Si non, quid miſerius theſauro in terra foſſo, & otioſo bono? Quòd ſi alienam, & quidem præceptorum ſuorum aut Academiarum in quibus vixerunt doctorumque hominum teſtificationem nolunt, duo velim reputẽt cum animis ſuis: unum quotusquiſque ſua ſingulari opera (quam laudamus certè & admiramur) commodè innoteſcat, ut pro facultate & dignitate ad ea quibus dignus eſt, judicio publico provehatur: alterum (ut dêmus ipſos latêre poſſe, aut ſuam operam ubicunque viſum fuerit, ſuo potiùs judicio quàm alieno conſumere) qua fide optimæ Academiæ id perferre poſſint, ut qui rebus gravioribus apti comperti ſunt, ſordeſcant in tenuioribus, & a communi bono abſtineant, hoc ſolùm nomine quòd illi homines teſtificatione publica non fuerint commendati, & de ludo in arenam militiamq́ detruſi aut forenſem, aut Eccleſiaſticam. Si præſentem virtutis ſuæ & ſcientiæ fructum, id eſt, honorem meritum, detrectant carpere, agnoſco modeſtiam ſingularem, laudo, & colo, & veneror: ſed quanto hoc ipſorum judicium publico judicio præſtet, nondum videre poſſum. Nam hoc ipſo quòd ab iſto honorum genere abſtinent, honorem

quem debent præripiunt ſuis præceptoribus & Academiis, per quas profecerunt. Quid plura? ſunt ingrati in benemerenteis, dum ſibi gratificantur hujus modeſtiæ nomine, ubicunque hæc ratio ἀχαριστίας legibus eſt imperata. Si autem (quod poſtremo loco dicebamus) ipſi facultatem ſuam reipſa magis cupiunt oſtẽdere, & functiones commodáque aſſequi per ſe & labore ſuo quàm aliena commendatione, duobus modis errant non mediocriter. Primùm enim (quod vulgo dici ſolet) non eſt per plura faciendũ, quod per pauciora poteſt: ſuperfluo autem labore ſeipſos cumulãt, qui ſuo Marte enituntur, ut in conſilio, in foro, in plebe valeant omiſſa Academiarũ teſtificatione: præſertim cùm vix cõſilium ullũ ſine fumo, forũ ſine invidẽtia, plebs ſine imperitia in judiciis cõſtare poſſit. Deinde ſi re ipſa oſtendere cupiunt qui viri ſint, hîc ubi ipſis gymnaſiũ fuit facultatũ, hîc inquam palæſtra facultatũ eſt, hîc moderatores certi ac periti ſtudiorum, hîc agonothetæ, hîc exploratifacultatis καὶ τῆς αὐτῶν ἱκανότητος arbitri: hîc licet ipſis decurrere, hîc nervos animi contẽdere, hîc omnibus modis qui erũt opus, induſtriã peritiámque ſuã apud peritos & incorruptos judices ac teſtes exponere. At abhorrẽt fortaſſe juvenes iſti, velut Catones, a nugis & ceremoniis. Atqui ne Catones quidem ipſi a functionibus in Repub. ſuſcipiendis, & ab earum ſymbolis abhorrebant. Civile inſtitutum eſt, civilis honoris, dignitatis, præmiorumque civile documentum, lege & more receptum, ſuperſtitionis expers. Quæ cùm ita ſint, quid eſt quod juventus pia, virtutis & politioris doctrinæ ſtudioſa, ex animo horreat, reprehendat verbis, aut factis refugiat tantopere, ſi rem ipſam introſpexerit expenderitque diligentiùs?

Ad alios veniemus graveis ætate, doctrina celebreis, autoritate præſtanteis viros, qui pietate, doctrina, judicio, peritiaque ſua perſpecta apud omneis clari, judicant hæc inania, levia, tricas apinas eſſe. Hi duobus telis plurimùm videntur ſibi iſtas Academiarum noſtrarum leges confodere: rationibus & exemplis.

Rationibus

Rationibus, quia plurima ſunt inquiunt, ſuperflua & puerilia, abuſus multi, omnia profecta a Pontificiis. Exemplis, quia contemſit Baſilius magnus, aliiq́ magni & præſtantes viri, priſca Patrum, majorumq́ memoria & noſtra. De his, quam breviſſimè fieri a nobis poterit, videbimus. Primùm ergo objicitur multa ineſſe ſuperflua & puerilia. Nego aut ſuperflua eſſe, aut puerilia, quæ legitimè & ſuo tempore obſervantur in Academiis, ſine ſuperſtitione & injuria ulla. Nam ſuperflua ſunt ac puerilia, quæ aut reipſa ita ſunt, aut ſignificatione. Hæc autem propriè neque reipſa ſuperflua aut puerilia, neque ſignificatione dicenda ſunt. Quis enim ſtudiorum metas, gradus, honores, probationes, teſtimonia ſolennia in ſcholis & Academiis ſuperflua & puerilia eſſe putaverit? quas res illi ipſi graves & præſtantes viri ſi liberos inſtituunt, in familiâ ſervant: ſi ſcholas ſervari inter pueros & adoleſcenteis jubent, iis quas vocãt promotionibus, & honorariis ſtudiorum inter promovendum præmiis honorificè liberaliterq́ conſtitutis. Quinetiam novi de illo ipſo ſummorum doctiſſimorumq́ hominum (quos colo) numero, qui non raro apud me & alios conqueſti ſunt, & cum animis ſuis ſæpe multumq́ dolẽt, quòd iuſto illo ſtudiorum ordine quaſi per gradus ad altiora non fuerunt ducti, ſed confusè perturbateq́ inſtituti olim, poſteà incredibili labore ſuo tandem eò pervenerunt, quò ludibundi fermè (prout ingenio valent) perveniſſent, ſi tantum bonum, quod lege Academiarum cavetur, ipſis contigiſſet. Deinde verò (ut aliquid dem oppugnantibus legem & ceremoniam) fateor eamdem rem ſuo tempore neq́ ſuperfluam, neque puerilem eſſe, quæ alieno tempore ſupervacanea & puerilis futura eſſet. Exempli cauſa, ridicula futura eſt promotio primanorum in Pædagogiis, ſi ultimis tribuatur, vel contrà: ita promotio Doctorum ineptè iis tribuatur qui Baccalaurei ad ſummum creandi & renunciandi ſunt in Academia. Atque hæc vera eſt ratio, qua homines ſanè non indocti falluntur, quum de ſummis gradibus & ſymbolis eorum judicant. Falſum enim

axioma illud eſt, ſi ſummis viris ſuperflua ſunt hæc videntúrque puerilia, continuò purè ſimpliciterq́ puerilia & ſuperflua dici oportere: quod proximè præcedentia exempla evidentiſſimè arguunt. Sint ſanè illis Coryphæis ſupervacanea in ſe, & puerilia videantur: attamen neque inſtituto legis puerilia aut ſuperflua ſunt, neque iis qui ex lege decurſa ſtudiorum ſuorum via ab Academiis reportant teſtimonium, neq; iis poſtremò qui ad eumdem curſum hac teſtificatione ſolenni provocantur. Quorum cauſa æquius eſſe id ſemper duxi, ut doctiſſimi viri cauſa publici ordinis legibus publicis, ubi lata ſunt atq; opus eſt, obſequantur, quàm ut propter ſe de jure publico & more non malo derogatum velint. Iam verò quòd abuſus multi in hac re obiiciuntur nobis, non eſt de nihilo. Atque utinam omnes boni in Academiis ὁμοθυμαδὸν operam darent ut omnis abuſus faceſſeret, atque id ſolùm quod neceſſarium, quod ἄκακον, quod legitimum eſt, obtineret. Sed uſum rei legitimæ ne illi quidem virtute & eruditione præſtantes viri propter indignum abuſum illius tollendum eſſe contenderint. Quidni autem? dixerit quiſpiam: iſta enim ſunt a Pontificiis ad nos derivata. Eſto ſanè: ut dem a Pontificiis manaviſſe iſta, an verò quicquid boni, quicquid honeſti, quicquid ordinati a Pontificiis habemus acceptum, id propterea ſumus rejecturi, quia fluxerit ex Põtificiis? Quin potiùs quicquid boni, honeſti, & ordinati apud ſe habent Pontificii, id cõmune habeamus cum ipſis, ſi ferũt ſi non ferunt, ſervemus ſaltem æquè ac illi, & retineamus ad commune bonum. Verùm non ita eſt ut opinio eſt illorum: nam hæc a majoribus, a Carolo Magno & ſapientiſſimis Principibus, aliis per Pontificios ad nos tranſmearunt. Nos autem ſiquid bonum eſt in Pontificiis, ſiquid bonum & utile per Pontificios defluxit ad nos; abſit ut idipſum inſano Pontificiorum odio abrepti depellamus. Siquid ἀνοικεῖον Academiæ ſiquid abuſione, ſi ſuperſtitione contaminatum eſt, id per nos tollatur licet: nihil tergiverſabimur. Sed rem ſanctè conſtitutã utiliterq; obſervatam iniquum eſt

propter

propter abuſum damnari, ubi inſtituta eſt: durum, propter opinionem quorundam negligi. Iam verò quid ad exempla dicturi ſumus? Publicas leges a Baſilio magno contemtas aut omiſſas fuiſſe non memini. Id quidem memini legere, & ita Nazianzenus refert, illum cum admiratione omnium legitimo examini ſatisfeciſſe Athenis pro eruditione ſua: poſteaquàm verò (ut idem refert) omnes viderunt τὸ τοῦ ἤθους αὐτοῦ στάσιμον, καὶ τὸ ἐν λόγοις καίριον, τί γίνεται; μόνος σχεδὸν τῶν ἐπιδημούντων τὸν κοινὸν διέφυγε νόμον, κρείττονος ἢ κατὰ νήλυν ἀξιωθεὶς τιμῆς: *ut inquam animadverterunt* conſtantiam morum in eo, & ſermonum commoditatem, quid tandem factum eſt? ſolus ferè eorum qui Athenis agebant liber fuit a communi lege, & ampliore dignus honore habitus quàm novi advenæ haberi ſolent: *quomodo autem? quia non fuit ut cæteri, cum pompa traductus per forum, clamoribus exceptus, deductus in balneum, &c. ſed ſimpliciter* κατὰ τὸ δεῖγμα φιλοσοφικὸν *(ut illi vocabant) conſalutatus Magiſter ſeu Doctor philoſophiæ. Superavit ergo Baſilius non refugit iſta, quæ legitima fuerunt, cum autoritate præſtans; quæ ludicra, autoritate & gratia diluens. Quid vetat, quominus idem a viris bonis ætate doctrinaq; præditis, in Academia quaque optima retineatur? De viris bonis atque literatis, ſiquando vocantur ad Academias, judicium idem. Sua cauſa ne faciant ſanè, neque facturi ſint: at legum publicarum cauſa, exemplíq; publici tamen facturi ſunt, ne dum ritus humanos graviter ſibi videntur fugere, moroſè (ut ita dicam) ſuperſtitioſi homines ducantur eſſe. Certè non invenuſtè illud de Academiis, earumq; in ſtudiis humanioribus ordine præſtituto a nobis prædicari apud juventutem poteſt, quod ille olim de ſua Ithaca,*

Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος. οὔπεγωγε
Ης γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι.

quam rem his licentioſiſſimis temporibus noſtris juventus ſtudio-

ſa vix vnquam creditura eſt. Cùm itaque animadverterem non mediocriter hac in re utrobique peccari; tum quòd juventus noſtra δὲ ἔμπιστος παρακινδυνεύει ἀλόγιστος, καὶ ἀχαλινωτὸς ferturq́ in ſtudia ſine lege, ſine ordine, arbitratu ſuo, id unum ſibi in primis gratulans ſi vivere poteſt ἀνυπεύθυνος; tum quòd Academiarum ſanctarumq́ legum indignè concidit autoritas in hac ſtudiorum confuſione & temporum, niſi Deus de cœlo proſpexerit, & omnes boni ſe ad laudatum hoc ædificium opera ſua, labore, induſtriaq́ ſtatuminandum & ſurrigendum contulerint: non alienum ab officio meo putavi fore, ſi ea quæ de Academiarum ortu, legibus, effectis, cauſis φυσικῶς ſimpliciterq́ dicenda videbantur, in σωμάτιον aliquod unum compingerem, & a præpoſteris adeoq́ iniquis multorum judiciis, pro eo ac poſſum, opella mea vindicarem. Hanc verò, cuicuimodi eſt, Illuſtriſſime Princeps, viſum eſt T. C. & M. προσφωνεῖν multis nominibus. Nam primùm eadem ſtudia pro tua ætate colis ſtudioſè quæ colunt Academiæ: præterea honorem ſummum hoc anno (qui quartus ipſi Iubilæus eſt) huic Academiæ habuiſti, quum faſces ipſius ſubmiſſè tibi oblatos non es dedignatus es clementer ſuſcipere: poſtremò autem hoc ipſum qualecunque officium quodam jure ſuo flagitare a me viſa eſt Academia, ut palàm teſtatum fieret, illud ipſum vulnus quod incredibili dolore noſtro & adverſariorum lætitia ſibi fuerat impoſitum ſuperiore anno, jam te Rectore hoc anno depoſitum & curatum eſſe, tuámque C. & M. (quod ſanctè pronunciabas nuper) omnibus & votis & officiis hunc noſtrum ordinem & Academiam ornare velle. Hæc vota, ſponſiones, officiáque gratioſiſſima T. C. & M. recordatus, cum animo meo lætor, nobis gratulor; agnoſco palàm, & apud omneis prædico, tuæq́ C. & M. gratias immortaleis habeo, cùm meo ipſius nomine, tum ordinis totius noſtri & Academiæ: Deumq́ oro æternum Patrem æterni & ὁμοουσίου filij Ieſu Chriſti

Domini

Domini & Servatoris noſtri, a quo omnis bona donatio proficiſcitur, cæleſti benedictione ſua velit efficere, ut T. C. & M. firmiſſimo ſit præſidio huic Academiæ, & hæc viciſſim tibi ornamento quàm diutiſſimè ad gloriam ſuam & commune bonum patriæ, Eccleſiæ Chriſtianæ, & Reipublicæ. Amen.

T. C. & M.

Seruus ſtudioſiſſimus

FRANCISCUS IUNIUS.

Francisci Iunii
ACADEMIA.

Caput Primum.

De origine vocis Academiæ.

ACademiae nomen Athenis primùm inclaruiſſe apud omnes fermeautores convenit: ſed dubia controverſaque origine,& ſignificatu vario. Etenim Græcorum alii civitatem, alii lavacrum, gymnaſium aliiinterpretati ſunt, prout ex diverſis fontibus putant ductum. Qui ciuitatem,hi Academiam velut ἀγλὼ ἤδε ἀγωγλὼ τῶν δήμων, id eſt,honoratam aliquam tribuum & familiarum collectionem atque conventum compoſita voce dixerunt: quēadmodum ἀςὺ, *aſtu* Terentius,pro ſyſtematevel congregatione,ex ἀ, quod eſt ὁμοῦ, ſimul,& verbo ἱςάναι,ſtare. Qui lavacrum(vt Heſychius autor eſt)appellauerūt nomine Academiæ, ii ex Hebræo fonte παρὰ τὸ κάζειν, τὸ κοσμεῖν, id eſt,ab ornando Academiā dici voluerūt, eo quod lotionis vſu corpora colerentur fierentq; elegantiora. Atq; hanc lavacri ſignificationem duobus argumentis ſibi viſi ſunt Attici confirmare, ſitu loci, & ritu illius Academiæ. Situ, quia lavacrum fuit prope vrbem cum nemore junctum Academiæ: Ritu, quia ſtudioſos juuenes ſolebant ex eo abluere, quum ad certos quoſdam & legitimos ſtudiorum gradus conſcendiſſent: vt ſuo loco poſtea ex Nazianzeno dicturi ſumus. Qui autē pro gymnaſio acceperunt, pleriq; omnes ſtatuunt fuiſſe nomen impoſitum ex Academo ſiue Hecademo,laudato viro. Hunc enim autorem fuiſſe tradūt Academiæ, eiq; de ſuo nomine, quum ex privata poſſeſſione publicum faceret ſtudiorum cauſā, indidiſſe nomē.

Pauſanias Atticis, *Extra urbem proximè heroum virorumq; fortium ſepulcra eſt Academia, privati olim hominis ager, nunc gymnaſium.* Laërtius Platone, *Reverſus Athenas Plato commorabatur in Academia. Eſt autem hoc gymnaſium ſuburbanum, nemoroſum, a quodam heroe, cui nomen fuit Academo dictum: quẽadmodum & Eupolis in Aſtrateutis dicit,*

ἐν εὐσκίοις δρόμοισιν Ἀκαδήμου θεοῦ,

In ambulacris Academi umbroſis dei:

& Timon quoque de Platone ſermonem habens, inquit,

Τῶν πάντων δ' ἡγεῖτο πλατύστατος, ἀλλ' ἀγορητὴς
Ἡδυεπὴς, τέττιξιν ἰσόγραφος οἵθ' Ἑκαδήμου
Δένδρει ἐφεζόμενοι ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι. id eſt,

His Plato dux cunctis humeros latiſsimus ibat,
Ore melos perſuave ſonans, & quale Hecademi
Arboribus grata modulantur voce cicadæ.

Quam in ſententiam item dicebat Horatius libro 2. Epiſtolarum,

Atque inter ſylvas Academi quærere verum.

Hactenus de recepta apud autores illos etymologia. Hoc autem etymologiarũ genere antiquitas plurimùm abundavit, ut aliqua religionis ſpecie cùm auctoritatem locis, tum ſuis narrationibus fidem compararet. Etſi plerumq; perfugio iſto fuiſſe videtur uſa, ut in tabulis pictores & Geographi ſolent: nempe quum aut vetuſtas hiſtoriam, aut vocũ peregrinitas rem ipſam ſignificationemque obſcuravit. Quæ res quia in hoc quoque exemplo accidit, videndum nobis eſt, ut ex ruderibus priſcæ hiſtoriæ & linguarum exterarum comparatione id quod verum eſt eruamus.

Cadmus vel potiùs Kadmus, Phœnicium nomẽ eſt ex Hebręa matre lingua ductum: & ſignificat antiquum vel anticum, ut promiſcuè ſcribebant veteres. Quemadmo-

dum autem vocem *anticus*, Latini olim, & Latinorum progenitores Tyrrheni, id eſt, Oſci & Ethruſci a Phœnicibus orti uſurpabant; ſic Phœnices ſuam appellationem Kadmi. Nam ab his Tyrrheni & per hos Latini, ut filij nepoteſque ab avis & maioribus ſuis, voces quàm plurimas, uſum vero uniuerſum linguarum ſuarum acceperunt. Illis igitur Kadmus, his anticus vel antiquus dictus eſt, quiſquis tempore, ſitu, loco, ordine, dignitate, officio, vel actione & procuratione ante ſtabat cæteris. Tempore, ut quum Maro diceret,

Vrbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni,
Karthago Italiam contra, &c.

atque hoc ſenſu Tullius eleganter Attico, *Treis*, inquit, *epiſtolas tuas accepi poſtridie Iduū: erant autem* III. IIII. *pridie Id. datæ: igitur antiquiſſimæ cuique primum reſpōdebo.* Situ aut θέσει, ut quū antica aut poſtica pars tēpli ex auguraculo deſignabatur, qua ratione veteres anticā, ait Verrius, *pro janua poſuere.* Atq; hoc per literā c ſcribi διακριτικῶς jam uſus obtinet. Loco, ut quū ea quę ante nos ſunt in cōſpectu noſtro volumus intelligi, & ortū Solis anticam cæli partē nominamus, quemadmodū Hebręi & Syri *Kedem.* Ordine, ut quum principes in Senatu Rom. ſententiam rogabantur, quem vocat Tullius *antiquiorem in Senatu ſententiæ dicendæ locum*, & victores in ludis *antegerionem* (ſic enim habetur in Gloſſario vetere) obtinere. Dignitate & pretio, ut eſt apud Virgilium,

Lib. 9. epiſtol. 11.

Lib. 5. in Verrem.

Nec mihi jam patriam antiquam ſpes ulla videndi:

& narrat Cicero *antiquiorem Regi Deiotaro fuiſſe laudem & gloriam, quàm regnū & poſſeſſiones ſuas.* Officio dignitate cōiuncto, vt quum in tēplis & ſacris *Antiſtites*, in Academiis *Anteceſſores* dicerentur, nimirum quia officio placuit dignitatem & locum reſpondere.

Actione denique & procuratione, vt quum homines aut etiã ordines alii aliis occurrunt, & fiunt quolibet cõgreſſu inter ſe obviam: quomodo anteveniendi verbum priſci Latini vſurparũt: & Κάδαμον hominem cæcum, qui in omnia incurrit & impingit obvia, dixerunt Salaminii.

Ac Kadmum quidem illum, cuius hiſtoriæ frequẽter meminerunt, nec a tẽpore antiquum dici conſtat, nam fuerunt longe antiquiores alii: nec a ſitu aut loco, nam magis Orientales alii, quàm hic fuit, pariter in Græciam migraverunt: ordine multo minus, nam αὐθάδεις Græci homini extero primas nunquam fuiſſent conceſſuri, & in Illyricum deinde pulſus eſt Græcorum invidia, vt narrãt hiſtorici. Reſtat igitur, ut aut a dignitate officioque (ut credibile eſt) aut ab actionibus ſuis habuerit appellationem Kadmi. A dignitate ergo officioq; cum dignitate iuncto, velùt προεςῶτα, fuiſſe apud ſuos dictum res ipſa loquitur, & præclaras actiones ejus ex officio conſequutas. Kadmi enim hæc fuit dignitas, quòd filius fuerit Agenoris Tyriorũ regis in Phœnice agro: officiũ quòd dux fuerit migrantibus copiis a patre: actio, quòd & opere & ſermone omnibus præiverit. Hunc verò autores alii Ægyptium, alii Phœnicem, alii Mileſiũ fuiſſe putãt: alii diverſos fabulantur exſtitiſſe: ſic innumeræ fabulæ ex hoc, velut equo Trojano & progenie Cadmea, prodiverunt. Etenim Ægyptii hunc hominem vindicare ſibi cupientes, a ſe prædicabant ortum. Ἀπὸ Μισὼρ (inquit Philo apud Euſebium ex Samconiathone) Τάαυτος, ὃς εὗρε τὴν τῶν πρώτων στοιχείων γραφὴν· ὃν Αἰγύπτιοι μὲν Θωὼρ (lege Θωὼθ) Ἀλεξανδρεῖς δὲ Θωὺθ, Ἕλληνες δὲ Ἑρμῆν ἐκάλεσαν. id eſt, *Ex Miſor (hic autem eſt Ægyptius) genitus eſt Taautus, qui primorum elementorum ſcripturam invenit: hunc Ægyptii Thooth, Alexandrei Thouth, Græci vero Mercurium Ἑρμῆν*

Lib. 1. præparat. Euãgel. ca. vlt.

μλω appellaverunt. Eumdem ſibi Libyes arrogant, Herculem appellantes. Fuiſſe Tyrium Phœnices gloriantur, & fatentur Græci. Verumtamen hi, vt aliquid deripiant de Phœnicum laude & vertant in rem ſuam, Cadmum alterum fuiſſe narrant genere Mileſium, qui primus oratione proſſa condere inſtituit hiſtoriam. Omnes autem unum & eumdem fuiſſe fatentur Mercurium, qui literas Ægyptios & Græcos docuerit, quamvis diverſis appellationibus; & in Africam præterea detulerit. Hic ergo Hermes Græcorum ſive Mercurius propterea Kadmus fuit nominatus; quòd quum literarum ornamento inſtructus eſſet, ab omnibus eſt princeps habitus dignitate officióque, & hominum congreſſus expolivit humaniorum literarum & ſtudiorum adjumento. Atque hoc iam olim fuit Mercurii in Grçcia epitheton, Varino teſte: ex quo Bœoti illum ὑποκοριστικῶς dixerunt *Καδμίλον*, ut eſt apud Lycophronem:.

Hic autem ipſe, ſive Kadmus ſermone Phœnicio, ſive Táautes vel Taautus Ægyptio, ſive Libyco Hercules, ſive Hermes & Cadmilus Græco, pro ſua ſapientia, ubicunque locorum fuit, inſtituit literarum ludos, & homines ad vitam humaniorem & liberalia ſtudia revocavit; fodinas lápidũ metallòrumq́;, & conflaturam; (vt a junt) invenit; vt ego ſentio, demonſtravit multis: expoſuit denique congreſſuum, commerciorum, & negotiationum commoda navigationibus. Quapropter etiam navigium, comparatum ad nauigationes inſtrumentum, Hebræis & Syris appellatur *Theba*, quam Græci appellant *πλοῖον*: ex quo urbes *Thebæ* apud Ægyptios & Græcos dictæ, regio *Thebais*, & conjugata omnia:.

Horum verò beneficiorum omnium veſtigia paſſim remanſerũt. Hinc enim *Cadméa ſive Cadmia* in re metal-

lica, & *Cadmîtis* dicta in gemmario genere. In primis autem nobilia & illuſtria rei literariæ documenta compárent in locorum appellationibus. Nam in Ægypto, Heptanomorum regio atq; Thebaica nomos *Chinnuc-politen* (quem corruptè Cynopolîtē dixerūt) *Hermoplîten, Heracleopolîten, Athenopolîten, Lycopolîten vel Lyceopolîten, Hermonthîten* habuit: opida *Chinnuc polin* vulgo Cynópolin dictam, *Hermópolin, Antæos, Lyceópolin ſive Lycópolin, Heracleópolin, Hermîum, Hermónthida*, & innumera idgenus alia ex adventu & inſtitutione Kadmi. Vt verò in Ioniā commigravit, eam cōplevit iiſdem fermè nominibus. Mons *Cadmus* habitationi fuit, regio *Lyconia*, gymnaſia ſecundùm flumen *Lycum*, *Heracléa* duplex, & ex Kadmilo per aphæreſin *Miletus* dicta (unde literæ Mileſiæ pro magicis, & vicus eodē nomine quondam) *Bargilia, Milaſſa* quam Mylaſſam ſcribunt, mons *Phœnix*, & vicus eodem nomine, &c. ut in Africa *Libyphœnices* ſub Karthagoniis, & opidum *Hermæa* dictum. Ex Ionia verò in Bæotiam proceſſit Kadmus, ubi *Cadméam ſive Cadmíam* arcem Thebarum gymnaſiúmque ſtatuit, *Thebas, Tánagram, Géphyram*, pro eo quod eſt Cephyram vel Cephuram, id eſt τελετῆς, initiationis & purgationis locum; & montem Helycônem effecit celebrem, qui vulgo non ſine vitio ſcribitur Helicon. Poſteà Argîvi Cadméos, Bæóti Gephyræos Tanágrica ſede ejecerunt. Itaque hi Athenas diverterunt, id eſt, in Athenarum δήμους ſive pagos: a quibus in civitatem recepti, doctrinis quàm plurimis, præſertim literarum ſtudiis humanioribus coluerunt illam, ut Herodotus in Terpſichore narrat & confirmat luculentiſſimé. Qua autem ratione Thebis in Bæotia gymnaſium Kadméa ſiue Cadmîa fuit appellatum eadem quoque Athenis factum. Etenim a *Tanagræis*, id eſt (ſi etymon ſpectes) *με-*

ἐκδόσεις ſtudiorum exponentibus in medium hoſpitibus *Athenæ* dictæ ſunt, vt ſedes τῶν παραδώσεων doctrinarúmq; omnium, & Αθηνᾶ dea ſtudiorum ficta; Minerva ſeu Pallas; a Cadméis verò *Kadméa* ſive *Kadmia* appellata, locus ſtudiorum a Gephyræis advenis inſtitutus. Eſt enim hæc proſtheſis, *a* vel *e*, Cadmeo generi cùm in Libya, tum in Atthide uſitata. Libyes & Afri ϛοὰν *Eſtoam* dicunt, *Stephanum Eſtephanum*, *Cholam Acholam*, *Tzephin*, *Aſpin* opidum, & ſimilia multa. Attici verò in eumdem modum ϛαχυὼ ἄϛαχυω, ϛαφίδα ἀϛαφίδα, Θηνᾶν Αθηνᾶν, Θηνᾶς Αθηνᾶς, Λυκῶνα ἐλυκῶνα (malè ἐλικῶνα) Καδμείαν ſive Καδμίαν quoque Ακαδημίαν vel Εκαδημίαν pronunciant. Atque hæc quidem ſatis de vocis origine.

CAPUT SECUNDUM.

Quid ſit Academia, & quæ ſint ejus appellationes.

EST igitur propriè quidem Academia, σύϛημα vel cœtus hominum exercentium ſtudia literarum, & in iis ſeſe occupantium: metonymicè verò locus ubi exercentur ſtudia docendo diſcendóque. Nam quòd Athenienſes olim ſuæ illi Academiæ ſpeciatim hoc nomen arrogaverunt, & alij κατ᾽ ἐξοχὴν ei tribuerunt; id ambitione illorum factum eſt, & horum ignoratione. Ambitio fuit Athenienſium, quòd qui αὐτόχθονες vel Aborigines ſemper in Græcia haberi voluerunt, ii glorioſa iſthæc ſtudiorum nomina ſuæ ipſorum genti ac ſoli vindicaverunt; & certas eorum origines plerumque de-induſtria corruperunt, ut omnem ſcientiæ doctrinarúmque laudem aliis præriperent: Nam etiam (quod longè fuit gravius, & factu indigniſſimum) eos turpiter oppreſſerunt per quos profecerant. Gephyræos enim vel Cephuræos advenas,

qui ipſam Atthida literis exornaverant, excepcrũt duriſſimis & acerbiſſimis conditionibus, teſte Heródoto: nec unquam, niſi deleto fermè illorum nomine, potuerunt conquieſcere; vt dea ipſorum Pallas pro ſtudiorum & humanitatis parente, ipſi verò pro germanis ſtudiorum alumnis & adminiſtris ſoli haberentur. Sed illa inſignis fuit in aliis gentibus ignoratio, quòd ex inſcientia hiſtoriæ veteris exterarúmque linguarum imperitia laborantes, id quodammodo ceſſerunt Athenienſibus, quod priùs ad ipſos quàm ad Athenienſeis pervenerat. Cur enim Iones? cur Bæoti parem laudem non fuiſſent aſſumturi ſibi? Nempe maluerant ipſi Kadméos & Academias ejicere ex ſuis finibus, quàm exterorum ferre diu conſuetudinem: illi verò τυραννικώτερον Kadmeis a Gephyra pro mancipiis abuſi ſunt, dignitatẽ verò ſcientiæ & gloriam Academiarum ſibi reſervarunt. Sic injuriam fecerunt Iones & Bæoti Cadméis ſemel; Athenienſes eisdem ſemper, dum ſtetit ipſorum Reſpub. An hoc fortaſſe nomine Athenienſes ingeniis Bæotis illuſerint, & aures Bæoticas proverbio ſalſo vellicaverint? Qua proter Romani jure optimo (quorum majores a Phœnicibus humana ſtudia & politiores literas acceperant) Phœnicas ſuos προγόνους quodammodo vindicaverunt, & celebre illud nomen Academiæ, opus, & gloriam ad poſteros Phœnicum ab hoſtibus, id eſt, a Græcis ad gentem ſuam tranſtulerunt. Atq; hoc pacto id conſequutũ eſt, quod poëta Claudianus ſcribit in Panegyrico de Manlii Theodori conſulatu,

In Latium ſpretis Academia migrat Athenis.

Cùm igitur Academia commune ſit omnium conventuum vel collegiorum nomen, quæ inſtitui ad rem literariam & haberi ſolent: ad ejuſmodi autem aliquod σύστημα omni tempore certa loca fuerint diſpoſita apud

omneis

omneis gentes: age, expediamus paucis quæ de locorum iſtorum appellationibus dici a nobis videntur oportere. Quamquam non eſt conſilii noſtri, ut omneis in hunc locum omniúmve gentium appellationes accumulemus pariter; quod nemo homo præſtare poſſet præ linguarum & gentium varietate ac multitudine: ſed eas tantùmmodò quæ ab Hebræis ad Phœnicas & Ægyptios, ab iſtis ad Græcos, hinc ad Romanos & noſtros homines tranſiverunt.

Animadverti quatuor eſſe capita, ex quibus nomina Academiarum fermè deducta ſunt: perſonas, officia, loca, & adjuncta. Ac mihi quidem videntur autores Græci cùm exterarum linguarum & priſcæ hiſtoriæ ignoratione, tum religionis injiciendæ & conciliandæ autoritatis ſtudio, nomina quàm plurima ad fictos illos antiquitatis Deos retuliſſe, & collegiis quaſi ſingulis ſingulos præfeciſſe. Nam Athenienſes & Bœoti ſummis collegiis ſuis, puta Academię Minervam, Lycéo Apollinem, Cynoſargei Herculem Tutanum ſive Tutelinum præſidémque aſſignabant. Sed quia hoc loco potiùs hiſtoriæ veritatem quàm mendaciorum infinitatem (quibus abundauerunt Græci) cupimus expoſitam; dabimus operam, ut de vero & genuino appellationum ortu dicamus ſolùm: illorum verò mendacia, ſi fortè, curſim uno aut altero verbo, data occaſione, perſtringemus.

A perſonis ergo nomina bifariam deducuntur: alia enim ſunt ab autoribus, alia ab aſſeclis ibi agentibus. Ab autoribus (quorum pleroſque fecerunt Deos antiqui propter egregia ipſorum merita, ut ait Tullius) dicuntur Acadḗmia, Cadméa Thebis, gymnaſium Ptolemæi ad forum, gymnaſium Adriani Cæſaris Athenis, ut refert Pauſanias: itémq; (ut gētibus olim viſum eſt) Athenęum, Lib. 2. de legib.

Apollónium, Heraclêum, Hermêum ſive Hermíum, Muſêum, quod ineptè Muſæum pleriq; ſcribunt, & quæcunque a ſingulari ſuo autore ἀληθῶς ἢ δοξαστικῶς obtinuerunt nomen, prout ubique ferè memoria noſtra obſervatur. Sed hęc infinita ſunt, neque a nobis opus eſt perçenſeri. A perſonis verò ibi agentibus denominata ſunt Cœnobium, Collegium, domus Prophetarum, Lycêum, Mandra, Synagoga, & ſiqua ſunt huiusmodi: quorum alia in rebus ſacris tantummodò & Eccleſiaſtica hiſtoria, alia in omnibus promiſcuè vſurpantur. Ab officiis & functionibus orta ſunt hęc nomina, Aſcetérium, Athenęum, Apollónium, Cynoſarges, Diátriba, Didaſcalîum, Domus vel locus doctrinæ, Heraclêum, Hermêum vel Hermîum, Ludus, Μελετητήριον, Muſêum, phrontiſtérium, Schola, ſtudium, & cætera id genus.

A loco item, Gibhá ſive Gabaá, id eſt, collis, Labrathá ſive Lebrathán, Monaſtérium, Peripatos, Stoa, & ſiqua ſunt præterea ad genus iſtud pertinentia.

Ab adjunctis denique dicta fuerunt olim Amalthêa ſive Amalthêum, Gymnaſium, Xyſtus, & quæcunq; fortè de ſignis idolorum ſuorum denominationem apud cæcos idololatras habuerũt olim. Hæc autem ſingula, quia non omnia omnibus ſatis perſpecta ſunt, ordine eodem ac modò adducta ſunt, deinceps explicabimus.

Ἀκαδημία, ſive (ut olim) Ἀκαδήμεια Græcis, Latinis Académia vel Academía, aut etiam tenuiore ſono Ἑκαδημία, antiquiſſima Athenienſium ſchola, a Kadmo Agenoris filio, vel potiùs Kadméis autoribus fuit appellata, qui a Bæótis Tanagra, Gephyra, Thebis, Helycone expulſi, aliiſque ſedibus, Athenas commigraverant: ut antè ex Heródoto confirmavimus. Nam veterum ſententiam, quòd ab Academo vel Hecademo fuerit conſtituta, ſuperiore

periore capite exploſimus. Attica autem hæc appellatio Academiæ rectè ad alia quævis gymnaſia commeavit, quæ literarum & ſtudiorum cauſa publicè aut privatim fuerunt comparata. Hujusmodi fuit Arpinas illa, & Tuſculana, & tertia illa Ciceronis inter Avernum lacum Puteolosque ſita, olim percelebris: ut refert Plinius libro 31. naturalis hiſtoriæ, capite 2. etsi Tuſculanam plurimùm donavit Lycéi nomine διαχελικῶς. Athenæū, Apollónium, Heraclêum, Hermêum, Muſêum, & ſiqua ſunt ejusmodi, omnia hæc vetuſtas impia & inſcia veri adſcripſit Deorum ſuorum nominibus, ut quæ veritatem religioſæ fidei & hiſtoriæ geſtæ pariter ignoraret. Sed hæc omnia ſequentibus locis commodiùs exponentur. De ſingularibus autem gymnaſiis (ut antè diximus) hoc loco tacebimus, quia nec prodeſt, nec poteſt fieri ut perveſtigentur & conſcribantur ſingula.

Cadméa ſive Cadmía, Καδμεία, olim urbs Thebarum dicta, Strabone teſte, & arx quoq; Thebarum fuit appellata, ut autor eſt Plutarchus in Pelopida. Gymnaſiū verò cùm apud Thebanos, tum apud Bœotos reliquos Καδμεία, Cadméa, fuit appellatū a Cadmo, ſive Cadméis autorib.

Quæ autem nomina a perſonis in literarum ſtudia incūbentibus fuerūt impoſita, ea ſe habent in hūc modum.

Cœnobium κοινόβιον, locum, vbi communis quædam vita agitur ad ſacratiorum ſtudiorum commoditatem & ad bonos mores, pia vetuſtas appellavit, ex quo in priſca Eccleſia licuit aſcetéria pietatis colere, & juventutem in rebus ſacris informare. Hinc Cœnobiarchæ. Hodie ſervatur nomen.

Collegium propriè quidem ſocietas vel cœtus eorum eſt qui ad rem, functionem, militiámve aliquam (ut Iureconſ. vocant) ſimul allegantur: non enim a legendo, ſed a

legando, id eſt, allegando dictum. Metonymicè verò locus appellatur, ídque κατ' ἐξοχὴν, ubi corpus & ſocietas eorum eſt qui literarum ſtudiis operam daturi ſunt. Hic quoque in priſca Eccleſia Chriſti fuit uſus olim: cujus rei veſtigium non ſanè obſcurum eſt in vulgo, quòd hac etiam memoria noſtra quædam in Pontificiis Eccleſiæ collegiatæ nominantur.

Domus vel locus Prophetarum σεμνεῖον, ἀγνευτήριον, in priſca Iudæorũ Eccleſia dicebatur locus ubi divini illi & ſancti Prophetæ diſcipulos, ut patres filios, docebant inſtituebántque in vera pietate, doctrina fidei, morúmque probitate, & conſulentibus reſpondebant. Nam utrique, Doctores inquam & diſcipuli ipſorum, Prophetæ dicebantur communi voce: διαχειριστικῶς verò hi filii Prophetarum, & illi patres, ut Scriptura paſſim teſtis eſt.

Lycéum, ſive Lycíum (ut Spartianus vocat in Adriano Cæſare) Λύκειον, Græci vindicant ſibi fabuloſiſſimé. Hoc enim deducunt alii a Lycio Pandionis filio, ut Pauſanias: alii ab Apolline Lycéi præſide (ut antè oſtẽdimus) qui dictus eſt a Græcis Lycius: alii a lupo ſacro Apollini, cujus ſignum in Lycéo fuit: alii ἀπὸ τῆς λύκης, a luce, ſive propter doctrinæ lucem quam inde percipiebãt ſtudioſi, ſive quòd clarior eſſet locus, & plus haberet lucis umbræque minus quàm Academia, cujus ambulationes umbroſas Eupolis appellauit. Fabulæ. Hebræum nomen eſt *lahaká* 1. Sam. 19. 20. cœtum atque conventũ ſignificans: & per ſyncopen Hebræis frequentatam *laka*, ut ſunt *Bahat*, *bat*, *laat*, vel *lahat*, *lat*, ſimiliáque multa. Hinc ergo Phœnices duxerunt ſcholaſticorum conventuum ſuorum appellationem: a quibus regiones illas Ioniæ quas incoluerunt primùm, *Lyciam & Lycaoniam*, gymnaſiis ipſorum exornatas, fluuiúmque *Lycum* dixerunt

runt, quòd ſecundùm eum gymnaſia operâ ipſorum fuerint inſtituta in minore Aſia: itémque in Ægypto *Lycaópolin* ſiue *Lycópolin*: Nomónq; *Lycopolîten*, &c. deinde verò in Bœotia *Helyconem* mõtem Muſarũ, qui vulgo Helicon (vt capite 1. docuimus) & ſexcenta alia. Ex hoc autem fonte manavit Græcorum Latinorumq; λέγω, τὸ συλλέγω, & nomen λόγος, συλλογή, qua homines λογάδην, id eſt, turmatim vel manipulatim congregantur, & λογεῖον, ὁ τόπος συλλογῆς, &c. forte etiam Latinorum lucus: quod ego quidem putauerim. Atque ex hac ſignificatione λυκείου vel λογείου, aut etiam (ſi ita placet) συλλογῆς, hæc opidorum nomina profecta ſunt: Lucotecia Pariſiorum, quæ per ſyncopen Lutecia pòſt dicta: & Lucodunum, in priſcis lapidibus Lugodunum vel Lugudunum, vulgo Lucdunum ſiue Lugdunum, olim etiam Lugodinium corrupta voce (nam dunum apud veteres ſignificabat molem, vt doctiſſimus Turnebus doctè monet in Adverſariis) quaſi dicas molem conventui hominum recipiendo & continendo accomodam. Hoc autem nomine appellantur, primùm quidem emporium illud celebre quod nomen dedit Lugdunenſi Galliȩ, tum alterum Germaniæ magnæ non procul a fluuio qui Albis dicitur, itemque nobile illud hoc tempore Batavorum Lycéum quod Leydam vocant, prætereaque illud Aquitanicum ad Pyrenęos ſaltus, cujus in conventu fuerunt populi Cónvenæ ex cauſa illa quam modò diximus appellati, & in opidum contributi, vt Plinius autor eſt libro 4. natur. hiſtor. cap. 19. quo ex loco (vt in tranſcurſu moneam) Ptolemæũ libro 2. Geographicῶν, cap. 7. opus eſt emendari. Nam quod de Lygdo vel Lugdo autore prædicant quidam, id per me fabulis deputetur licet. Quod vero a L. Munatio Plãco alii princeps illud Galliæ:

Lugdunenſis opidum dictum volunt, Strabonis autoritate & narratione ita convellitur, vt qui hoc ſentiūt autorem illum gravem non legiſſe, aut certe parum meminiſſe videantur. Fuit autem Lycéum vel Lycíum Athenis quidem gymnaſium Ariſtotelis & Peripateticorum, ex quo diſceſſerunt ab Academia. Sed propriè tamē atque universè (ut juſta vocis notatio poſtulat) gymnaſium ſignificat habendo cœtui & colendis ſtudiis accōmodum. Ac propterea non ineptè Tullius gymnaſium à ſe in Tuſculano ſuo conſtitutum donavit Lycéi nomine, libro 1. de divinatione: & conſtitutæ ad hanc rem ſcholæ eleganter eodē nomine ornari poſſunt. Mandra *μάνδρα*, ex Hebræo ductum nomen, apud Phœnicas Ægyptiósq; habet epentheſin literæ n. Temporariam quamvis habitationem ſignificat, vel commorationis locum. Qui autem ex Græco ducunt, ſpeluncam aut ſpecum interpretantur, quo ſeſe ab imbre & procellis pecudes ſolent recipere: & in Eccleſia illa vetere ſic dictam fuiſſe putant eorum habitationem, qui & contemplationis ſtudio & mundi iſtius tædio religioſam vitam vivebant ſolitariè. Omnino mandra propria notatione ſua eſt cōmunis habitatio quædam, id eſt (quod ante diximus) cœnobium. Quod autem Græci de pecore dixerunt, id quoque Phœnicibus & Cadméis debent. Atque hinc paſſim *Ἀρχιμανδρῖται*, *Archimandrîtæ*, in hiſtoria Eccleſiaſtica nominantur *οἱ τῶν μοναστηρίων καὶ μανδρῶν προεστῶτες*: quorum Iuſtinianus Imperator meminit l. 7. C. de ſumma Trinitate & fide cathol.

Synagôgam, *συναγωγὴν*, quam Hebræi *Ceneſeth* vocant, ſignificare locum nō ſolum cœtibus Eccleſiaſticis, verumetiam ſcholaſticis habēdis apud Iudæos olim deſtinatum, magis notum eſt quàm ut res egeat explicatio-

ne: & ita non obſcurè accepit Lucas Act.6.9. Templis enim concionalibus, id eſt, ἐκκλησιαστηρίοις ſcholæ plurimùm erant iunctæ: ut pòſt in vocem Gabaa dicturi ſumus.

Atque hæc de nominibus quę a perſonis inſtituentibus ducta ſunt, aut dè cauſa eorum qui ad literarum ſtudia eódem conveniunt, fuerunt impoſita. Sequuntur quæ ab officiis.

Aſcetérium, ἀσκητήριον, Græca origine in priſca Eccleſia gymnaſium ſacrum vocabatur, in quo aſcétę aut aſcétriæ, id eſt, viri aut fœminæ ſe in meditatione rerum ſacrarum & officiorum exercitatione occupabant, ut poſteà aliquo habitu ad eam rem comparato, quum probati eſſent & idonei judicati, functionem juſtam ſuſciperent in Eccleſiis, ſcholis, aut dochiis Chriſti. Sic appellant Leo & Anthemius Cæſares in l. omnia 35. C. de epiſcopis & clericis.

Athenæum, ἀθηναῖον, olim dicebatur locus gymnaſiumque publicum, vbi rhetores & poetæ exercebantur palám. Sic Lampridius in Alexandro Severo, *Ad Athenæum*, inquit, *audiendorum & Græcorum & Latinorum Rhetorum vel Poetarum cauſa frequenter proceſſit.* Hoc autem ab ara Ἀθηνᾶς, id eſt, Palladis plerique omnes putant appellatum: qualis fuit Lugduni olim ad Rhodanum, ut Iuvenalis Satyra 1. teſtis eſt his verſibus:

Palleat, ut nudis preſſit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem Rhetor dicturus ad aram.

Erat enim gymnaſium eo in loco celebre, vt innuit Strabo, ad confluentem Rhodani & Araris: cuius rei hodie documentum ſupereſt, puta cœnobii quod in eo tractu ſitum eſt vernacula appellatio. Verum (quod bona veterum pace dictum velim, qui exoticas literas neſcive-

runt) neque Athenarum, neque *Ἀθήνας*, id eſt, deæ ipſius Palladis partus eſt Athenæum, ſi ad ſummum & verum illius ortum reſpexeris: ſed Phœnicia eſt appellatio, perinde ſignificans ac ſi doctorum vel doctrinæ locum, doctrináve celebrem appellaveris. Phœnices enim & Syri doctrinam a tradendo nominant quaſi *παράδοσιν*, diſciplinam verò a percipiendo quaſi *παρειλημμένην*, quia doctrina a magiſtris & præceptoribus traditur, & diſciplina ab audientibus percipitur: doctum vero hominem appellant *Thanai* vel *Thani*. Atque ex eo *Ἀθήνα* docta Minerva & doctrinæ dea; *Ἀθῆναι*, vrbs *Athenæ* quas doctas Ovidius vocat, *vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ, atque in omneis terras diſtributæ putantur*, ut ait Tullius: *Athenæum* doctrinæ, doctorumque hominum doctrinam ſuam fideliter tradentium locus, & literarum ſedes: *Antai* deniq; *κατὰ μετάθεσιν* & *Athenopolites* Ægypti nomos, & compoſitum *Tanagra*, quod capite 1. expoſuimus. Apollóniũ, *ἀπολλώνιον* dixerunt alii quod Athenienſes Lycéum: id quidem ab Apolline (vt Græcorum vanitas argutabatur olim) ſed longè alio reſpectu quàm putabant illi. Nam vt Græci *λοξίαν*, ita Phœnices *Apollinem* a caligine & obſcuritate dixerunt reſpõſorum ejus: quæ *adeo flexiloqua erant & obſcura*, inquit Tullius, *ut interpres egeat interprete*. Apollonium vero gymnaſium non tam ab Apolline (ut putatur) dictum eſt, quàm a rerum obſcurarum & quæ in vulgo neſciuntur declaratione. Id enim proprium virorum eſt literatorum munus, & gymnaſiorum ornamentum: ex quo opida quam plurima variis in regionibus conſequuta ſunt *Apolloniæ* nomen, & in Thebaide Ægypti fuit *Apollópolis vel Apollinis civitas*, & ab ea Nomos *Apollopolítes* apud Plinium lib. 5. natur. hiſt. cap. 9.

Orat. pro Flacco.

Lib. 2. de diuinat.

Cyno-

333

Cynoſarges, κυνόσαργες, gymnaſium olim Athenienſium fuit proximè urbē, ubi maximè docuit Cynicorum natio, Herculi ſacrum (vt μυθολόγοις placet) dictum à cane albo, qui ſacrificium quoddam Herculi oblatum eripuerat. Scilicet ante illud tempus locus ſacer fuit, ſed carebat nomine. Germanæ gerræ. Imò vero *Cynoſarges* Phœnicium nomen eſt à Kadmeis (ut alia) inditū, quod in eo loco iuventus eruditione & inſtitutione augeretur, quaſi prælucente face. Nam Chinnúk ſarég apud Syros nihil ſibi vult aliud quàm ordinare inſtitutionem, & doctrinam ordine certo tradere: quod nomen cui loco meliùs, obſecro, quàm gymnaſiis literariis aptari poteſt? Atque hinc illa quoque gymnaſiorum & civitatum nomina de quibus capite primo, *Cynôn*, *Cynóspolis* vel *Cynópolis*, & ſiqua ſunt ejuſmodi: quorum ortum ignorantes Græci & alii ſequuti Græcos Circæo poculo ſuo ex eruditis hominibus fecerunt canes: & eruditionis locum (indignum factu) in maledictionis formulam transmutarunt vulgato proverbio, ἐς κυνόσαργες.

Diátriba, διατριβή, locus exercitationum disputationúmque dicitur, ex ſermone Græco.

Didaſcalîum item, διδασκαλεῖον, doctrinæ exponendæ & tradendæ locus.

Domus explicationis & declarationis, *Beth-geljá*: domus doctrinæ vel eruditionis, *Beth-ulphaná*: domus perquiſitionis ſeu perveſtigationis, *Beth-midrás ſeu medrás* apud Syros dicitur, à juſto ſcholarum vel gymnaſiorum uſu. Hinc *Bargilia* locus Ioniæ Syrè appellatus, quaſi agrū vel campum declarationis dicas in Caria non procul Iaſſo, quam *Bárgylam* Plinius, Mela *Bárgylon* ſcribit, Ptolemæus *Bargýliam*: item ἄλφαισις apud Græcos diſciplina morum dicta, & conjugata quàm plurima.

Heracléum, ἡράκλειον, ab Hercule Libyco dictum volunt, de quo antè capite 1. pauca. Nos verò fontem huius appellationis paulo pòſt dicturi ſumus.

Hermæū, ἑρμαῖον, eruditionis locus Mercurio (vt Græci putaverunt) ſacer, dicebatur illis tam privatus quàm publicus: nam hoc quoq; nomine in Auguſtali ſive prætorio Cæſaris dixtam fuiſſe legimus apud Tranquillū in Claudio Cæſare. Eſt autem *Hermes* Phœnicia origine propriè ἀνὴρ πολυπλαγχθεὶς (ut Homeri utamur voce) varia & multa peregrinatione excultus, peritus, verſutus, doctus: attributum Kadmi illius Tyrii, vt ante oſtendimus. Ex eo igitur fonte derivatū eſt *Hermæum*, doctorū virorum peritorumq; locus, gymnaſiūm literatorum hominum, ubi res abditæ pervestigātur, ignotæ docētur, obſcuræ declarantur, iter deniq;, inſtrumenta, artes, ſcientiæ, omnia ad ſapientiam veram pertinentia proponūtur. Quapropter etiam *Hermes* ſive Mercurius cōmune fuit omniū Academiarum & gymnaſiorū ſignum: vnde proverbium, κοινὸς Ἑρμῆς. Cicero Attico, *Quod ad me de Hermathena ſcribis, per mihi gratum. eſt ornamentū Academiæ proprium meæ: quòd & Hermes cōmune omniū, & Minerva ſingulare eſt inſigne ejus gymnaſii.* Hinc autem profectæ ſunt plurimæ locorum appellationes ſimplices & compoſitę in Aſia minore, Ægypto, Libya, Græciaq;: vt *Hermæa*; *Hermæum*, *Hermopolis*, *Hermopolîtes* Nomos, & compoſitum *Hermonthis*, indeq; *Hermonthites* Nomos forma Ægyptia, pro eo quod vaniores Græci fuiſſent dicturi *Hermathenaida*, & *Hernathenaiten* Nomon, ex patria ſua ἑρμαθηνᾶς appellatione.

Lib. 1. epiſt. 4. ad Attic.

Ludus metonymicè Latinis dicitur pro loco ludi literarii: nā *omnem ſcholā*, inquit Aſconius, *ludum dixere Romani*, quia liberali ingenio ludus eſt, quū literas, artes, hiſtorias, ſcientiaſque diſcit. Quamobrem eleganter ludum

diſcendi.

diſcendi non luſionis Tullius ad Q. Fratrem appellavit. Lib. 3. epiſtol. 4.

Μελετητήριον, Græcum eſt nota origine, meditationis & exercitationis locus, q. d. meditatorium; vt aſcetérium, phrontiſterium, & ſimilia.

Muſeũ vel Musîũ (vt Spartianus vocat) gymnaſiũ eſt, Muſarum locus privatus, publicusve, à Muſis dictus, vt vana Gręcia credidit. At Muſæ ipſæ, o Græculi, unde? hîc aqua hęret: μῶσαι, μυῶσαι, μελῳδοῦσαι, ὁμοῦ οὖσαι, inquiũt illi: & quid nõ? ager mẽdacii feraciſſimus omnia affert, præterquã veritatẽ unam. Hebræũ eſt, Phœniciũ eſt verbum *Mus* in perſcrutandi & perveſtigandi ſignificatione. Hæc igitur ſtudia, atq; hiſtudiorũ duces fuerunt olim appellatione hac apud veteres figurati: hæc appellatio prædicat autores ſuos, quam tamen eo quòd ignota eſſet, ſimplex vetuſtas in deas ignotas ſtollidè transformavit. Sic Dei nomine luditur, quod alicujus viri nomine facere vix quiſquam impunè audeat.

Phrontiſtérium, φροντιστήριον, nota ſatis origine vel notatione vocis, a Socrate primùm nomẽ habuiſſe dicitur: cujus diſcipuli appellabantur φροντισταὶ, quòd alii officioſè curarẽt alios ex humano Socratis inſtituto. Aptiſſima ſanè gymnaſiorũ, vt vocant, collegiatorũ denominatio.

Schola, σχολὴ ἢ σχολεῖον, diatriba, gymnaſium, ludus ubi ſtudiorum cauſa juvenes ab occupationibus cæteris otiantur, nomen eſt tranſlatitium. Auſonius,

--- Grajo ſchola nomine dicta eſt,
Juſſa laboriferis tribuantur ut otia Muſis.

Studium recentiores & homines noſtri per inſolẽtem quamdam abuſionem dixerunt ſcholam. Sed ἄλις δρυός.

Deinceps conſequuntur ea quæ a loco aut ſitu dicta.

Gibhá, ſive Gabaá, ut vulgo legitur, itemq; Gébah & Gabe Geographis dicta, apud Hebræos & Syros collem

ſignificat vel locum editũ. Hoc nomine locus olim donabatur in populo Dei qui habendis conuentibus Eccleſiaſticis vel ſcholaſticis deſtinatus eſſet. In cauſa fuit hujus appellationis mos ille antiquiſſimus, quòd plurimùm ad hos conventus eminens ſedes in editioribus quibuſq; locis eligeretur. Hîc autem ſummum locum templa ſive Ἐκκλησιαστήρια, proximũ ſcholæ obtinebât. Atq; hæc non rarò fuit Prophetarũ docentium ſedes, vt ex Saulis hiſtoria 1. Sam. 10. colligitur: ideoq; *domus vel locus Prophetarum* dicebatur vulgo, quemadmodũ ſuprà oſtendimus. Atq; hinc profecta eſt vetus (vt in tranſcurſu moneamus) illa *Gabiorum* apud Volſcos in finibus Latii appellatio, quos alii dura cõpoſitione a Galacto & Bio Siculis fratribus duxerunt nuncupatos. Dionyſius Halicarnaſſeus lib. antiquitat. Rom. 1 de Romulo & Remo loquens ita ſcribit, ἡνίκα ᾗ τῆς ἐν τῷ γάλακτι τροφῆς ἀπηλλάγη τὰ παιδία, δοθῆναι πρὸς τῶν τρεφόντων εἰς Γαβίους, πόλιν οὐ μακρὰν ἀπὸ τοῦ Παλαντίου κειμένην, ὡς ἑλλάδα παιδείαν ἐκμάθοιεν; &c. id est, poſtquã verò infantes a lacte depulſi ſunt & cibo lacteo, ab altoribus fuiſſe traditos ut deducerentur Gabios, civitatem non procul a Palantio ſitam, in qua diſciplinam Græcam ediſcerent. Fuit enim Gabiis Latinorũ ſchola Volſcorumq; quam Phœnices Cadméi, & prognati eorum Tyrrheni, Oſci, ſive Ethruſci ſtatuerũt, nomine impoſito de ſermone ſuo.

Labrathá vel Lebrathan, Ægyptiis, Afris, & Armenis (quos Hebræi & vicini Hebræorum Phœnices literas ſuas docuerunt) eſt declivis vel acclivis locus, ab eo quòd deſcenditur in profundum dictus. Nam illis verbum *Lebará* eſt deſcendere. Et inde *Lulár*, τόπος ἀποβατήριος· *Labra*, tecta παρρησία in declivitate poſita & ſubiecta ſynagogæ ſuæ: *Labrathá*, ſynagoga: *Lebrathenim*, οἱ

πρὸς

προς μίαν συναγωγὴν προσήκοντες : *Labarum* ſiue *Labôrum* vexillum ſacrum ſive princicipale: λάβηρος, foſſa, profunditas: & conjugata pleraque alia, quæ omnia κατὰ πρόσθεσιν literæ l, ex Hebræo derivata ſunt. Hîc verò opus eſt, vt obſcuram iſtam atque inauditam hominibus noſtris exterarum vocum συζυγίαν exponamus latiús. A verbo igitur *Labara*, quod eſt deſcendere, dicitur mons Armeniæ Λουβὰρ, *Lubar*. Epiphanius in Scythiſmo, ſub principium ſui Panarii, Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἐπιστάσης τῆς λάρνακος τοῦ Νῶε ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Αραράτ ἀνὰ μέσον Αρμενίων καὶ Καρδυέων, ἐν τῷ Λουβὰρ ὄρει καλουμένῳ, ἐκεῖσε πρῶτον κατοίκησις γίνεται τῶν ἀνθρώπων, &c. Nicolaus verò Damaſcenus apud Flavium Ioſephum libro 1. antiquit. Iudaic. cap. 4. ait, ἔστιν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν Αρμενίαν Βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περισωθῆναι. *Poſt diluvium autem*, inquit Epiphanius, *quum arca Noë conſtitiſſet in montibus Ararat, inter Armenios & Cardyeos, monte cui nomen eſt Lubar: inde primùm habitationes hominum fuerunt conſtitutæ.* Nicolaus verò, *eſt ſupra Minyada*, inquit, *mons magnus ſecundùm Armeniam, qui vocatur Baris, in quem fama eſt confugiſſe multos tempore diluvii, & ſervatos eſſe.* Id autem obſervandum eſt, illius *Lubar*, & huius *Barin* idem eſſe, ſi hoc exceperis, quòd prius in principio ſyllabam habet προσθεῖσαν ex Orientalium & Afrorum uſu, poſterius purum eſt & acceſſione carens. Ex hoc nomine formatum eſt alterum illud λαβρὰ, *labrá*, id eſt, tota parœcia atque vicinitas, quę uno quaſi colle aut clivo diſterminata eſt, & ad conventum Eccleſiæ unius pertinet. Idem Epiphanius κατὰ τῶν Αρειομανιτῶν his verbis rem totam explicat: ὅσαι γὰρ ἐκκλησίαι τῆς καθολικῆς Εκκλησίας ἐν Αλεξανδρείᾳ, ὑπὸ ἕνα Αρχιεπίσκοπον οὖσαι καὶ κατ᾽ ἰδίαν ταύταις ἐπιτεταγμένοι εἰσὶ πρεσ-

βύτεροι διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας τῶν οἰκητόρων πλησίον τῆς Ἐκκλησίας ὄντων, καὶ ἀμφόδων ἤτοι λαβρῶν ἐπιχωρίως καλουμένων ὑπὸ τῶν τὴν Ἀλεξανδρέων κατοικούντων πόλιν. *Nam quæcunque Eccleſia*, inquit Epiphanius, *Alexandriæ ad catholicam Eccleſiam pertinent, uni ſubſunt Archiepiſcopo: ſpeciatim verò Presbyteri ſive Seniores illis præfecti ſunt, propter neceſſitates Eccleſiaſticas habitatorum ſuam Eccleſiam accolentium, regionúmque circumſtantium vel parœciarum, quæ voce patria dicuntur Labræ ab iis qui urbem Alexandréam colunt.* Ex his autem verbis facilè intelligitur, qui fuerit olim Eccleſiarum ordo in amplioribus opidis: nã opida in *labras* (parochias hodie vocãt) fuiſſe diſtributa, ſingulis *labris* ſuum Preſbyterium, omnibus autem ſimul Archiepiſcopum & Antiſtitem præfuiſſe. Tum plerumque in ſummo labræ iſtius editiſſimóque loco fuit *labrathá*, *ſive Lebrathan* de qua hîc agitur, id eſt, ſynagoga, Eccleſia, locus conventui Eccleſiaſtico & ſcholaſtico dictus: atque hunc in locum ſive conventum familiæ contributæ (πάροικοι, parochi vulgo) appellabantur *Lebrathenín*, id eſt, *Lebrathéni*, qui corruptè (vt fit in migratione exterarum vocum & tranſplantationibus plurimùm) a Græcis dicti ſunt *Libertini*.
Act.6.9. Sic enim illa Lucæ verba accipimus, *Exorti ſunt autem quidam e ſynagoga quæ dicitur Libertinorum tum Cyrenæorum tum Alexandrinorum, & eorum qui ſunt ex Cilicia & Aſia, altercantes cum Stephano*, &c. Ab eadem origine ſunt (ut curſim ea perſtringamus quæ ad eruditæ antiquitatis intelligentiam faciunt) alia σύζυγα vel conjugata præfixum l habentia, aliáque carentia. Habent enim l hæc nomina, λάβηρος, foſſa profunda, & *Labarum ſive* λάβωρον Sozomeno, vexillum prætorium, principale, ſive Auguſtale vt antè diximus. Sine l verò ex eodem fonte manantia leguntur iſta: βήρυτος, *Berytus ſive Berútus*, urbs Phœniciæ clariſſima, ubi juridicam Academiam inſtituit Iuſtinianus

Cæſar: *Thabor* mons Iudææ: *Thabrus*, qui vulgo *Taurus* mons, Ciliciam Armeniámque diſterminans: & *Atabyria*, Plinio teſte, olim Rhodus dicta. His adde coronidis loco *cántabrum*, vocem compoſitam, apud Tertullianum, Minutium, & alios autores claſſicos: quo nomine ſignificatur ſtylus, ſcapus, vel haſtile labarorum, id eſt, ſignorum penſilium quæ Imperatoribus olim præferebantur, ritu ab Armeniis regibus tranſlato. Hæc enim vexilla eo a cæteris commodè diſtinguebantur, quòd *labara* de ſuo *kané*, id eſt, ſcapo vel haſtili deponi poterant ut exemtilia, reliqua autem omnia erant operis continentis: ac propterea ubique vexillis cantabra opponuntur. Tertullianus Apologetico, *Suppara illa vexillorum, & cantabrorum ſtolæ, crucium ſunt.* Minutius, *Nam & ſigna ipſa, & cantabra, & vexilla caſtrorum, quid aliud quàm inaurata cruces ſunt & ornata?* Sed ad rem.

Monaſtérium μοναςήειον, Græca appellatione aſcetérium eſt vel phrontiſtérium monachorum, quos μοναςὰς, μοναχὺς, vel μονάζοντας antiquitas nuncupavit, id eſt, eorum qui ſolitariam vitam colebant in Eccleſia vetere, ut pietatem ſemoti a reliquo mundo commodiùs exercerent, ſéque in contemplatione rerum ſacrarum occuparent, donec legitimè ad ſacras functiones & miniſteria apta vocarentur.

Perípatos, περίπατος, Lycéi locus ἐγκύκλιος, ut ab Ariſtotele ſæpenumero appellatur, in quo ambulantes ſolebant agere de rebus philoſophicis Peripatétici. Hæc enim ambulatio a rotunda ipſius forma dicta eſt illis περίπατος; aut etiam κύκλος, & ἐγκύκλιοι nimirum πάτοι: Latini circum, vel circulum dicunt.

Stoa, ςοὰ, cognomento ποικίλη dicta, *pœcile* Spartiano, id eſt, varia, ubi depicti erant fortes illi & præſtantes viri

qui in pugna Marathonia pro patria occubuerant, gymnaſium fuit Zenonis Stoicorúmque, ſitum ex adverſo fermè ipſius Academiæ ad urbem Athenarum. Generatim verò porticum ſtructurámque oblongam ſignificat, qualia plerumque ſunt baſilicarum & magnificorum operum veſtibula, a Stoæ illius Atticæ ſimilitudine: ut Ioan.5.2.& 10.23.

Reſtant pauca nomina ex adjunctis attributa.

Amalthêa ſive Amalthêum *ἀμάλθεια, ἀμαλθεῖον*, gymnaſium Bibliotheca inſtructiſſimum & confertiſſimum, ex origine Hebrea dicitur. Nam vox *Male* Hebreis, & Syris ſignificat plenum. Sic vocat Tullius in epiſtolis ad Atticum.

Gymnáſium, *γυμνάσιον*, propriè nominatur locus in quo nudi athletæ exercebantur, ut vocis notatio indicat: dicitur verò *κατ' συνεκδοχὴν* de quolibet exercitationis loco, & *κατ' ἐξοχὴν* de ludo literario & Academia. Nam huius in acceſſu erat gymnaſium exercendis juuenum corporibus inſtitutum, ne obtorpeſcerēt aſſidua ſtudiorum *μελέτῃ*. Pauſanias in Atticis.

Heraclêum, *ἡράκλειον*, alii ab Hercule Lybico dictum volunt, alii a ſtatua Herculis quæ ante gymnaſia ſolebat poni, ut fortes eſſe docerentur quicunque ad literarum ſtudia accedebant: nam Hercules apud veteres dictus eſt *μουσηγητής*. Sed Hercules unde? Phœnicia eſt & Punica appellatio, virum peregrinationibus variis cultum ſignificans & verſutum, qui orbem terrarum pedibus obierit, multiplicémque ſibi peritiam rerum & doctrinam *δι' ἐμπειρίας* comparaverit, ut de nomine *Ἑρμοῦ* antè dicebamus. Nam ex eo quòd Hebrei virum peditem & vias tentantem explorantémque pedibus appellant *Ragli*, Phœnices & Pœni duxerunt nomen commune virorum om-

nium

nium *Regál* vel *Reglá*, quia ſolus πρὸς ἐμπειρίαν aptus eſt, & τὸν ἔμπειρον nuncupauerunt *Elragli* : & inde ἡρακλῆς. Atque hinc multæ *Heraclëæ*, & *Heracleópoles* in Aſia tota, Ægyto, Græcia, & regionibus aliis, &c. ubi ſcholæ ad literarum ſtudia floruerunt. Sed quia omnes putaverunt Herculem ante gymnaſia in ſtadiis aſceticíſque locis propter robur ſtatui oportere, dedimus illud opinioni vulgi, ut hoc nomen gymnaſiorum in numerum eorum conferremus quæ ex adjunctis ducta ſunt.

Xyſtus, ξυςὸς, lata porticus & ampla dicebatur, ubi exercebantur athletæ hiberno tempore, gymnaſium tectum & quaſi πρόναον veſtibulúmque Academiæ. Hinc διὰ συνεκδοχῆς ipſam quoque Academiam nonnulli dixerunt Xyſtum. Sed hæc de nominibus plus ſatis.

CAPUT TERTIUM.

Quæ ſpecies Academiarum.

EX tam multis σχολείων gymnaſiorúmque appellationibus una hoc tempore cæteris anteponitur: & vnum eorum genus eſt, quod ex communi uſu jam ſibi vindicat nomen Academiæ, proprio quodam & ſingulari jure, ut poſt dicturi ſumus. Cùm igitur illud ipſum genus quod κατ' ἰδίαν vocatur Academia, juſta legitimáque ratione poſtulet, ut inter ſe diſtinguantur gymnaſiorum formæ: nunc videndum nobis eſt, quid ſit id in quo Academia aliis antecellit, & quamobrem ſibi hoc nomen arroget. Ac primùm quidem ponendum illud eſt, neque mechanica, neque palæſtrica, neque παιγνιώδη, , neque σωματικῆς ἀσκήσεως ullius gymnaſia hîc a nobis agi : ſed ea ſpectari ſolùm in quibus animus humanus cognitione liberalium diſciplinarum informatur, & ad veram pieta-

tis formam, ſcientiæ, virtutíſque ducitur.

Prima igitur gymnaſiorum diſtinctio, a materia ducitur in hunc modum. Gymnaſiorum alia ſunt quæ dicuntur παιδαγώγια, alia quæ ἐξηγητήρια: illa minoribus erudiendis inſtituta, hæc grandioribus & provectioribus ætate ſtudióque informandis pleniùs, ex quo principia in pædagogiis tradita bellè aſſequuti ſunt. In pædagogiis autem duo traduntur potiſſimùm: inſtrumenta doctrinarum, & principia ſive rudimenta. Inſtrumenta appellamus linguas, artes inſtrumentales, & ornamenta earum hiſtorias. Linguas, Latinam & Græcam, omnis juſta inſtituendi ratio pueris accuratè tradi poſtulat, & flagitat hæc memoria noſtra: Hebræa non perinde ab omnibus deſideratur. Deſideratur tamen, eáque opus eſt plurimùm: quod bonum antecedentium ſeculorum barbaries diu ignoravit, & impendens bellorum clades porrò impeditura eſt, niſi Deus Chriſtianum orbem reſpexerit miſericorditer, & fortia juventutis piæ ſtudia ad hoc officium accenderit, ut rumpatur Satan. Hic enim adverſarius ſalutis noſtræ jam fermè nihil tam molitur, quàm ut in ſermone illo ſuo non audiatur. Deus, quo ſermone ſuaviſſima illa myſteria exoptatiſſimæ ſalutis noſtræ olim tradita atque perſcripta ſunt. Artes inſtrumentales, nimirum Grammaticam verborum ex uſu, Logicam veritatis ex ratione, & Rhetoricam communis cultus ad eaſdem res ex commoditate adhibendi artifices, neceſſarias eſſe qui ignorat, brutus eſt: furioſus, qui negat. Hiſtorias ſiqui his cum iudicio & ratione adjungunt, non mediocre juventuti allectamentum ad amorem literarum humaniorum præbent, & ſermoni, rationi, cultui denique in pueris confirmando

mando magnum adferunt adjumentum. Principia ſive rudimenta duûm ſunt generum, quæ in ſcholis pædagogicis ſi traduntur, bene eſt: ſi non traduntur, omnino tamen vnum eorum adhibeatur neceſſe eſt. Prius genus eſt pietatis, poſterius philoſophiæ. Pietàtis rudimenta fermè cum lacte ipſo ſugi atque imbibi oportere, quiſquis pius eſt fatebitur: & qua fronte, obſecro, officium illud in pædagogica inſtitutione omittatur? qua negligatur fide? Philoſophiæ non penetralia exponi, ſed aditus pueris reſerari cupio: non omneis, ſed eos ſaltem qui ſunt de moribus: quam ad rem Tullius libris illis ſuis quos ſcripſit de officiis juventuti maximè commodavit. Hoc ergo pædagogiorum opus: cui ſi acceſſerit conveniens aliqua ad res Mathematicas (ut vocant) introductio, equidem juſtè pædagogium illud conſtitutum cenſero, & quaſi perfectum in ſuo genere. Quamquam non omnia pædagogia univerſo hoc inſtrumento ſunt adornata, aut verò eſſe poſſunt: ſed alia pro commoditate locorum, præceptorúmque docentium, alia pro judicio variiſque ſtudiis hominum hanc aut illam partem depopoſcerunt ſibi, reliquas verò intactas ſinunt. Exempli cauſa: literas quidem ſcire, id eſt, literaturam omnes ferè cupiunt: ſed linguam Latinam plerique, Græcam multi diſcunt, Hebræam pauciſſimi. Idem quoque uſuvenit in tradendis artibus: paſſim Grammatica, multis in locis Logica & Rhetorica, ſed quaſi deartuata (ut ita dicam) exponitur, hiſtoria pauciſſimis. Sic gymnaſia hæc pædagogica longè ſunt alia prçſtantiora aliis: nempe quo meliùs feliciúſq; inſtrumenta ac principia rerum & quædam velut ſemina doctrinæ teneris puerorum mentibus ingeniiſque ſubactis & cultis inſeruntur.

Alterum autem illud gymnaſiorum genus, quod ex

grandiorum inſtitutione Græcis ἐνηβητήριον diximus appellari, id ergo genus illud eſt quod initiatos literis & imbutos juvenes pleniore diſciplinarum modo colit & perficit. Nam ſive inſtrumenta in pædagogiis tributa reſpexeris, ea occupantur ampliùs atque excoluntur in hoc gymnaſiorum genere: ſive præcipuas quaſque partes philoſophiæ, quarum principia ex pædagogiis fuerunt hauſta, eæ demum hîc perficiuntur atque abſolvuntur: ſive facultates illas ſummas, quæ primas in diſciplinis humanis obtinent jure meritiſſimo, & ad communem Reipub. uſum accedunt proximè, eæ in hoc ludo exponuntur commodè ad Reipub. & Eccleſiæ Chriſti utilitatem maximam. Ac primùm quidem linguarum uberior hîc doctrina traditur; non autem peræquè ut in pædagogiis exilis ratio & σμικρόλογος adhibetur, ut oratores, poëtæ, atque hiſtorici Græci & Latini cum fructu percurrantur. Deinde verò facultatis philoſophicæ, omniúmque artium & ſcientiarum inſtrumenta graviùs, ſolidiùs, preſſiùs ex claſſicis quibusque autoribus depromta, non ex rivulis aridioribus ducta aut in tenues alveos corrivata in medium afferuntur; quemadmodum tyronibus ſuccreſcentibus non ſolùm rerum nomina ad officinam ſuam pertinentium, ſed uſus etiam demonſtrari ſolet ſuis gradibus certóque ordine. Præſerrim autem id facto opus eſt, quum jam propè adeſt tempus quo incumbant illi in ampliora ſtudia, aleámque judiciorum in palæſtra hac literaria publicè nonnunquam ſubeant. Tum corpus totius philoſophię quaſi per anatomen confirmatis ipſorum mentibus, vt oculis, cernendū proponitur. Hic τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως ὄντα, id eſt, Mathematicas diſciplinas certo ordine juventuti percipiendas & tenendas tradit: ille τὰ ἐκ προσθέσεως ὄντα,

quàm

quam ſecundam philoſophiam vocant ad res phyſicas pertinentem, eodemque fermè contextu τὰ ἁπλῶς ὄντα, id eſt, materiam primæ, vt loquuntur, & reconditioris philoſophiæ enucleat argutè, doctè, breviter, familiariter: iſte verò τὰ ἠθικὰ, quibus circumſcribuntur boni mores, ſanctéque feruntur juſti & injuſti leges, ad ſingularem cujuſque hominis inſtitutionem, ad rem domeſticam gubernandam, ádque publicam neceſſariæ. Succedunt tandem his facultates (ut appellantur) ſummæ, hominémque bene informatum & inſtructum in ſuo genere ad πρακτικὴν velut ducentes manu, θεολογική, νομική, ἰατρική. Quarum illa quæ Theologia appellatur fontes ſuos non alibi quàm in cœlo habet, rivi in homines verbo & Scriptura ſacra ex mera Dei gratia defluxerunt: Hæ verò fontes ſuos ab orbis conditu in philoſophiæ penetralibus, natura ipſa duce & teſte habuerunt. Ethicam enim Iurisprudentia, Phyſicam Medicina quàm latiſſimè ad commoditatem generis humani privatim & publicè diduxerunt. Gymnaſiorum igitur ſpecies fermè quatuor ex hoc ordine (nam totidem fuerunt olim) conſtitui poſſunt: prima, eorum in quibus linguarum doctrina fuit expoſita: ſecunda, in quibus inſtrumenta ſubminiſtrantur & artes ad philoſophiam præviæ: tertia, in quibus aperiuntur ſtudioſis & pateſcunt receſſus philoſophiæ: quarta denique eorum, in quibus ſummæ illæ facultates, quas poſtremo loco diximus, juventuti explanantur ex uſu Reipub. Omnia autem inde a principio ſtudiorum, ex quo Cadmus literas intulit, apud Græcos Cadmiæ ſive Academiæ nomine donata ſunt.

Quamquam, ſi literaturam exceperis, gymnaſia olim perpauca, ac penè nulla in Græcia tota exſtiterunt, ubi traditus fuerit linguarum uſus. Singuli enim philosophi

& philoſophorum principes in regiones quidem exteras commigrabant diligentiſſimè, unde rerum ſcientiam apportarent: ſed linguarum, quas unà didicerant, notitiam diſſimulabant ſtrenuè multis nominibus. Primum illud eſt, quòd uſque adeò ſibi ſapere videbantur ut res potiùs quàm linguas ſua occupatione dignas judicarēt. Secundum, quòd iſtud doctrinæ genus magnis illis viris emporeticum magis eſſe quàm philoſophicum videretur. Tertium, idque (vt mihi quidem videtur) maximè omnium veriſimile, quòd mallent ipſi autores & inventores earum rerū quas docebant haberi apud ſuos, quàm aliis hominibus & linguis exteris laudem quam decerpebant tribuere: licet doctrinam ſuam, veriſſimam ſemētem laudum ſuarum, ab illis exteris accepiſſent. Itaque nec tum apud Græcos alióſve, nec diu pòſt doctrina linguarum floruit, donec Romani ſcientiam exteram hauſturi aliunde præceptores & interpretes linguarum haberi in Repub. ſua curaverunt. Primùm enim religionum ſuarum cauſa Oſcam ſive Ethruſcam linguam a Phœnicibus ortam, quā in Sibyllinis, Pompilianis, Saliaribus, & Auguralibus libris utebantur, deinde verò longo pòſt intervallo Græcam viſum eſt ediſcere. Quapropter Catonem illum ſenem pro miraculo habebat poëta Ennius, quòd trilinguis homo, id eſt, linguarum trium cognitionem adeptus eſſet, Latinæ puta, id eſt, vernaculæ, Oſcæq; & Græcæ. Adeo ſera fuit linguarum diſciplina.

Secundum genus, τὸ λογικὸν, floruit Athenis fuitque celebre, primùm quidem in Academia illa propriè apud Athenienſes dicta, deinde verò in Lycéum & Stoam fuit derivatum. Etenim Lycéum, gymnaſium alterum, omni inſtrumentorum & artium genere Ariſtoteles relicta Academia exornavit. Stoā verò Zenones duo, Citticus

&

& Eleates auditor Parmenidis, & quicunque hos ſequuti ſunt, ſubtiliores argutioréſque omnes illi τῆς λογικῆς καὶ σοφιστικῆς artifices: quos optimè Ariſton quondam ſimiles prædicabat eſſe edentibus cancros & aſtacos, qui propter exiguum alimentum pertenui cum fructu in oſſibus & teſtis plurimis occupantur. Atque hoc ſerò quoque in urbem Romam ingreſſum eſt: & ubi ingreſſum eſt, perdiu jacuit, nec ita magno in pretio fuit. Nam *rhetorum turba referta fuerunt omnia*, inquit Tullius in primo de officiis: merces verò dialecticorum mina fuit habita, donec ſuccedente Grammaticorum grege aucta eſt dialecticorum autoritas. Idem enim Romanis olim primò videbatur, ac cuidam apud Athenæum, qui medicos omnium futuros fuiſſe miſerrimos affirmabat, niſi manipuli Grammaticorum exſtitiſſent. Tandem verò iſtud doctrinarum genus in pretio & honore fuit, ſi Suetonio credimus: etſi ne nunc quidem ea autoritate eſt, ut nomen obtineat Academiæ.

Tertia gymnaſiorum ſpecies φιλοσοφικὴ, veriſſimè ex Athenienſi illa & laudata Academia proceſſit, quamvis ab exteris hauſta & percepta primùm, & in ea culta & conſervata ſit quam diutiſſimè: poſteà verò a Lycéo, Stoa, Cynoſarge, aliiſq; ſuis fœtibus (ut de Cadmea progenie poëtæ fabulati ſunt) oppugnata eſt Academia, ſciſſa, & divexata maximè, ambitioſis multorum contentionibus. Tantus enim philòſophorum æſtus πρὸς καινολογίαν καὶ ματαιοπονίαν fuit in ſuis dogmatis profundendis & pervicaciter aſſerendis, ut nationum fermè trecentarum examen in iſto genere ad memoriam uſque ſuam Themiſtius ſcripſerit exſtitiſſe. De hoc autem genere ſic ait Tullius, *Philoſophia jacuit uſque ad hanc ætatem, nec ullum habuit lumen literarum Latinarum: quæ* Lib. 1 Tuſcul. quæſt.

illuſtranda & excitanda nobis eſt, ut ſi occupati profuimus aliquid civibus noſtris, proſimus etiam, ſi poſſumus, otioſi. In quo eo magis nobis eſt elaborandum, quòd multi jam eſſe Latini libri dicũtur ſcripti inconſideratè ab optimis illis quidem viris, ſed non ſatis eruditis; & quæ ſequuntur.

Quarta verò gymnaſiorum ſpecies tum ſanè apud Græcos non potuit eſſe, quum ſummæ illæ (vt hodie vocantur) facultates nondum judicio publico ſic eſſent cõſtitutæ vt ſunt, aut ordo a literatis viris perceptus, diſpoſitus, traditusque, aut potentiorum autoritate ad uſum publicum cõfirmatus. Nam ubi Theologia, præterquàm in populo Dei? Opiniones verò, ſuperſtitionesque gentium, & rituum interpretamenta a luce popelli & vulgi conſuetudine ac conſcientia tantùm abfuerunt, vt contrà omni tempore penes Hierophantas, myſtas, pontifices, augures, divinaculos tecta omnia reconditaque permanſerint. Teſtis univerſa antiquitas, Arnobius, Lactantius, Euſebius, Auguſtinus, cæteri. Similiter ubi Iuriſprudentia? cujus corpus Athenis decem tabulis continebatur; ratio penes πραγματικοὺς, judiciũ penes Areopagitas, Prytáneas, quingentos, Heliaſtas erat: Romæ verò XII. tabulis comprehenſum, à Iurecoſs. per reſponſa expoſitum, ſine corpore, ſine ordine, perdiu jacuit, vt ipſe Tullius graviſſimè in libris de Oratore & de legibus conqueritur. Quid de Medicina dicam? quæ ab Hippocrate primùm Athenis inclaruit tempore peſtilentiæ: poſteà verò ſimulatque emerſerat, in treis præcipuas veluti familias miſerè diſſecta vix tandem in unum corpus ante aliquot ſecula quaſi adſtricta eſt, & in vnam docendi viã. Etſi hæc quoque ipſa hodierno die a recentibus quibuſdam ἰατρολόγοις non mediocriter oppugnatur, atque in vulgo traducitur. Harum igitur facultatum (quarum

primam ne fando quidem Athenienſes & Romani olim audiverant, duas verò alias ſinguli fermè qui aliquid ſibi ſapere videbantur tractabant & tradebant arbitratu ſuo) harum inquam Academia ubi, quando, quomodo apud illos exſtiterit, nemo (ſi bene memini) ex certis autoribus demonſtrare & probare poteſt, donec Romanum imperium aliquot jam ſeculis perduraſſet, atque ἀπὸ τῆς ἐθνομύθȣ πλάνης ad Chriſtianam fidem tranſiviſſet, ſalutariſque & θεοπνεύςȣ ſermonis veritatem. Quid igitur, dixerit quiſpiam, in hoc tempore eſt Academia? Academia eſt gymnaſium literis, id eſt, cùm linguis, artibus, & ſcientiis philoſophiæ, tum ſummis illis facultatibus certo ordine & modo tradendis inſtitutum, ſanctiſque prærogativis & privilegiis inſtructum juſta autoritate publica, civili & Eccleſiaſtica. Olim ergo doctorum hominum ſtudia colentium docentiumque celebritas fecit Academiam: nunc autem Academiam facit judicii publici & ſummi autoritas. Et multa quidem fuerunt olim Academiarum genera: ſed uſus hoc tempore id fermè obtinet, vt quæ huiuſmodi præſidio & autoritate fuerunt ſtabilitæ, eæ ſingulari quodam jure & conſenſione publica nomen ſibi vindicent Academiæ. Vera itaque proculdubio fuit olim Academia in populo Dei Hieroſolymis, quam Deus lege imperaverat ſanciveratque Deuteronomii 18. eaque poſt reverſionem è Babylonia fuit reſtituta ex mandato Artoxerxis Regis & autoritate publica, Eſdræ 7. vt in ea conſtaret doctrina certa ſanctaque de rebus non Theologicis ſolùm, verumetiam politicis & ad jus civile pertinentibus. Poſteà verò imaginem potiùs & ſpeciem Academiæ Iudæi habuerunt, quàm rei veritatem, ex quo labi cœpit Reſpublica & doctrina ſacræ Theologiæ ad

ambitionem, avaritiam, luxum, vanitatemque Scribarum & Phariſæorum traduci indigniſſimé. Eodem autem exemplo, poſtquam Romanum Imperium didicit faſces Chriſto Domino & Regi æterno ſubmittere, Volaterranus autor eſt poſitam fuiſſe Bononiæ in Italia Academiam a Theodoſio juniore; quam per idem fermè tempus Ambroſius ſemirutæ potiùs urbis cadaver quàm urbem fuiſſe ſcribit. Sic Iuſtinianum Cæſarem mandaviſſe legimus, vt ſtudium juris civilis a ſe compilati Romæ, Conſtantinopoli, Beryti, tanquam in Academiis Cæſarea autoritate ſua fundatis doceretur: ſicà Carolo magno Pariſienſem, Papienſem, Ticinenſem Academiam fuiſſe conditam hiſtoriæ narrant: Aurelianenſem à Philippo Galliarum Rege, cui agnomen pulcro: Cracovienſem ab Vladiſlao Iagellone Rege Poloniæ: hanc Heidelbergenſem à Ruperto primo, Electore Palatino, &c.

Lib.2.Epiſtol.8. ad Fauſtinũ. tit.de juris docendi ratione. ff.

Quæ cùm ita ſint, juſtam Academiarum noſtrarum materiam eſſe ſtatuimus treis illas ſummas facultates præſtantiſſimasque omnium, quæ in divinæ gratiæ, humani juris, & curationis medicæ profeſſionibus verſantur: quarum elementa ſunt artes & linguæ, rudimenta verò (ſi a Theologia diſceſſeris) moralis & naturalis philoſophia, Matheſes adjumenta: formam verò non eſſe aliam, quàm publicum illum ordinem certis cancellis diſcluſum ſapientiſſimè, & ſanctas leges privilegiáque publica potentiorum autoritate attributa, & jure comprobata. Atque hinc duplex Academiarum diſtinctio naſcitur: prior a materia, poſterior verò a forma ipſarum. A materia; tum quòd aliæ in una ſolùm facultate docenda occupantur, aliæ in duabus ſolùm, aliæ in omnibus; tum quòd aliæ prætereà inſtructæ ſunt documentis

mentis philoſophiæ, velut optimis facultatum ſuperiorum comitibus atque adminiſtris, aliæ id etiam obtinent juris, ut de linguis, artibus, mathematis, & rudimentis omnibus quæ ad tyrones ſunt opus ineunti cōſulant adoleſcentiæ. A forma autem diſtinguuntur Academiæ, non ſolùm quia varius eſt ipſarum ordo, prout à prima inſtitutione & fundatione (ut vocant) placuit autoribus, aut poſt illud tempus reformare viſum eſt ad commoditatem ipſarum & ſtudioſæ juventutis bonum; verumetiam quia varia ſunt earum jura & privilegia, his quidem ex communi ſolùm Academiarum lege conceſſa, illis verò ampliùs ex ſingulari quodam beneficio, & potentiorum, puta Cæſarum, Pontificum & omnium virorum principum indulgentia. Sed ab his omnibus, quia ſunt ſingularia, perveſtigandis hoc loco ſuperſedebimus.

CAPUT QUARTUM.

Quæ partes Academiarum.

ETSI ex iis rebus quas modò diximus, literato cuique homini ſatis expoſita eſt ſententia noſtra de illis partibus in quas juſta Academia diſtribui poteſt: tamen evidentiæ cauſa de hoc argumento aliquid ampliùs breviter & ſtrictim attingemus, ut adumbrata quædam ſummæ hujus rei informatio habeatur. Tria igitur capita ſunt judicio meo in legitima noſtrarum Academiarum forma & conſtitutione obſervanda, perſonæ, actiones earum, & leges ad utrumque pertinentes: de quibus ordine deinceps quàm breviſſimè fieri a nobis poterit, ϗ ὡς ἐν τύπῳ, non minutatim accurateque in hoc capite ſumus perſcripturi.

Perſonarum genera ſunt duo: unum docentium,di-
ſcentium alterum. Nam miniſteria quæ ad hunc ordi-
nem & corpus Academiarum adhibentur commodita-
tis ergô, quamvis mutatis nominibus, tamen commu-
ni ſunt cum ordinibus cæteris inſtituto. Exempli cau-
ſa, quum Academiæ Cancellarium,Conſervatorem pri-
vilegiorum,Syndicum,Collectorem,Bedellum,& ſiqua
ſunt alia id genus,appellamus: officia ſunt in quavis Re-
pub. ad commoditatem ipſius comparata. Quid enim
Cancellarius,niſi cuſtos annuli,vt olim dictus eſt Roma-
norum Cæſarum temporibus? quid Conſervator, niſi
χαρτοφύλαξ,& actorum publicorum cuſtos? Syndicum
actuarium eſſe Academiæ, Collectorem Quæſtorem no-
verunt omnes. Bedellus verò (quem ego quidem voce
Teuthonica Beutellum magis dixerim à mandatis per-
ferendis)quid niſi apparitor, accenſus,& ſtator dicendus
eſt?His igitur omiſſis,virorum docentium, ut gymnaſio-
rum,claſſes ſunt quàm plurimæ. Hi enim ſuis in pæda-
gogiis elementa,rudimenta, linguas, inſtrumenta ſcien-
tiarum, & artes docent, illa accuratiùs & ſcrupuloſiùs,
has pinguiùs & craſſiùs tyronibus exponentes: illi verò
in altioribus gymnaſiis, & grandiorum provectiorúmq;
ἡβητηρίοις. Et quemadmodum hi diſtinctè per ſuas claſ-
ſes pædagogiam exercent,& ruditati puerorum accom-
modant ſuum inſtitutionis modum:ſic etiam illi per ſuos
ordines ſtudiis præſunt juventutis, eaque provehunt ſin-
guli ſuo doctrinarum genere.Nam linguas, artes,ipſam-
que adeò philoſophiam exponunt auditoribus: linguas
quidem & artes Magiſtri paſſim, hanc verò etiam Do-
ctores philoſophiæ in Italia dicti. Sūmas verò facultates
illas qui tradunt publicè, etſi communi cum proximè
præcedētibus appellatione Profeſſores dicuntur in civili
jure

li jure; ſingularia tamen ſunt nomina, quibus hi cùm apud antiquos tum apud homines noſtros diſtincti & inſigniti ſunt. Etenim vetera illa Imperatorum iura Anteceſſores eos appellarunt, id eſt, Kadmos ſive Academos, ut res Romanas cum Phœniciis, partum nempe cum ſuo parente, comparemus: his verò temporibus noſtris id lex & cõſuetudo obtinet, ut Doctores vulgo, adde etiam (ſi placet) diſtinctionis ergô Doctores regentes (quod Gallia obſervat plurimùm) nuncupentur. Quod epitheton profeſſoribus in Academia docendæ juventuti operam conſumentibus eo apponitur, ut a Doctoribus aliis tum honorariis, quos vulgus Doctores bullatos vocat, tùm creatis & renunciatis diſtinguantur, qui cognitione juſta & ſolenni Academiæ alicujus teſtificatione probati negotiis publicis implicantur, non otio Academico. Qui enim regentes ſunt, ii non potentia Doctores ſolùm, aut actuoſi rerum quæ ad publicum ſpectant procuratores ſunt πραγματικοὶ, ſed vocatione publica Academiæ, actu, & legitima adminiſtratione docent quæ ſuæ facultatis ſunt.

Horum verò Doctorum quos Hebræi Morim & Melammedím appellabant (unde natum eſt Palamedis nomen) aut etiam patrum, prout in rebus ſacris ferè ab inferioribus diſcipulíſque vocabantur, numerus in priſcis illis Academiis pervarius & incertus fuit pro commoditate loci ubi inſtituebantur; ſive facultates omnes in eis, ſive vna ſolùm conſtituta eſſet. Principio enim ſingulis facultatibus ita proſpectum eſt, ut Profeſſores earum deni haberentur, qui ſingulas diei horas, antemeridianas & pomeridianas in explicandis facultatis ſuæ dogmatis poſſent conſumere. Ex eo autem numero ordinis & commoditatis cauſa unus aliquis deligebatur ex lege, colle-

gio huic & corpori facultatis ſuæ præfuturis. Deligebatur autem ſive pro ratione temporis quo in profeſſione Academica verſabatur (quod ſimpliciſſimum eſt, antiquiſſimum, & minus infeſtum ambitionibus) ſive ex ætate doctrinâve, quæ via ambitioſis factionibus magis eſt pervia. Quòd ſi per vices fit, ut hîc fit hodierno die, ea non electio, ſed ſucceſſio dicenda eſt. Huic ergo Decani vel Decurionis imponebatur nomen, quòd ſuæ decuriæ præſes & moderator eſſet. Atque hinc factum illud eſt, quòd adhuc in Academiis noſtris Decani parmanet appellatio. Poſteaquàm verò numerus Academiarum auctus & amplificatus, deminuta commoda, & a potentioribus quacunque ſpecie in rem ſuam verſa ſunt (cujus rei veſtigium adhuc non obſcurum exſtat, quòd etiam hodierno die Eccleſiæ quædam collegiatæ plurimis in locis appellantur) detrahi neceſſe fuit in pædagogiis de præceptorum & παιδαγωγῶν, in Academiis de Profeſſorum Doctorúmque regentium numero, ut eadem opera & tenuitati Academiarum, & Profeſſorum alimentis, & ſtudioſorum commodis conſuleretur. Alioqui enim Profeſſoribus Academiæ & ſtudioſi fuiſſent omnino cărituri, & humaniorum literarum ſtudia jacuiſſent, facultatúmque ſuperiorum adjumenta. Intereà verò Decani vel Decuriones dici pertexerũt hujus corporis in facultatibus ſingulis, quamvis deminutis numero, πρεσβῶται: ſive antiquiores illi in ſua profeſſione eſſent (quod olim non imprudenter ambitionis prævertendæ & certæ commoditatis cauſa antiquitas factitauit) ſive per vices in functione iſta ſuccederent annua, bima, trima, quadrima die.

Diſcentium verò ſive diſcipulorum auditorúmque claſſes pro ratione temporis & profectus eſſe differenteis res ipſa loquitur, & nos ſequente capite, ſi Deus dederit, oſtende-

oſtendemus. Etenim priſcæ ſingularum Academiarum leges definitum dixerunt tempus; profectum verò diſcernit exploratio, quam lege & more fieri flagitat ratio in graduum, quos vocant, honoribus conferendis. Atque hunc quidem uſum in populo Dei olim fuiſſe obſeruatum ex Lege, nemini dubium eſſe poteſt qui librum quartum Moſis perlegerit: cùm in eo Sacerdotibus, Levitis, & Dei adminiſtris tempora tyrocinii, progreſſus, miniſterii, functionis, & vocationis ab ea præfigantur. Nam tyrocinio ad diſciplinas quæ ſunt opus percipiendas univerſum pueritiæ & adoleſcentiæ tempus, ad vigeſimum vſque ætatis annum; tyrocinio ad miniſterium capeſſendum præeunti proximè, anni quinque; miniſterio ſuccenturiato, anni totidem; functioni juſtæ & liberæ, viginti anni, puta a trigeſimo ad quinquageſimum fuerunt deputati. Poſtremò autem vacatio a miniſterio & laborioſa functione quavis, tamquam emeritis, data eſt quinquagenariis: non ut ventres otioſi eſſent, ut aves altiles in saginario aut in hara porci; ſed ut doctrinæ ſolùmmodò tradendę, ab obeundis laboribus cæteris immunes, attenderent. Hæc ergo legitima ſpatia jam olim a Deo in Iudæorum gente imperata. Sed quia certa quædam propriáque diſcentium diſcrimina per gradus honorum, veluti cancellos, ſapienter diſcluſa ſunt communi Academiarum lege, nos ea omnia in caput ſequens certo conſilio rejicimus, ubi diſertè de diſcretione graduum & honorum collatione dicturi ſumus.

Iam ergo id unum reſtat, ut de tertio loco, id eſt, de legibus dicamus paucis. Quæcunque leges latæ ſunt Academiis, aut ad officia & functiones pertinent eorum qui tamquam membra cenſentur in Academiarum corpore; aut ad iuſtum & decentem ordinem, aut ad beneficia &

ornamenta in eas collata, quæ vulgo dicuntur privilegia.

Officia autem muneráque alia ſunt eorum qui diſcunt, alia docentium. Auditorum, qui in ſtadio Academico decurrunt ſtudiorum curſum, officia plurimùm deſcribunt leges quædam communes omnium, & quædam ſpeciales illius ſtudii ſive facultatis cui dant operam. Quo nomine ſapienter ſanè fuit illud a maioribus noſtris inſtitutum, ut communeis ſtudioſorum leges, quas a ſingulis teneri Academiæ ipſorúmque intereſt, omnibus palàm in Academia quotannis Rector; ſingulareis verò atque priuatas facultatum, quiſquis Decanus in ea futurus eſt prælegat auditorum numero ad facultatem ſuam pertinenti. Nec abſimilis eſt ratio in hominum docentium Profeſſorúmque legibus. Nam harum aliæ conſimiliter ad commune pertinent Academiæ, cuiuſmodi eæ ſunt quæ de Rectore, Senatu, conſilio, adminiſtratione, & defenſione totius univerſitatis vel Academiæ: aliæ ad proprium facultatis bonum & officium ſingulare, ut ſiqua de doctrinæ ſumma aut capite ullo, de profeſſionum modo, ordine, tempore, loco, &c. de facultatis iure, & Profeſſorum in ea commodis habenda erit conſultatio: aliæ denique ad ſingulorum functiones ſpectant, ut ſi quando fortè de lectionibus, doctrina, & circumſtantiis omnibus præſcribitur ſingulis quod facto opus eſt. Hæc enim venire interdum in quæſtionem ſolent.

Ordinem qui a ſtudioſa juventute in Academiis legitimè ſervari debet, commodéque poteſt, cùm in ſtudiis colendis, tum in adipiſcendis honorum gradibus, proximo capite exponemus. Quiſnam autem ſit Rectoris ordo in tota Academia, & facultatum inter ſe, & uniuſcujuſque Decani in collegio facultatis ſuæ; id ſingulares Academiarum

miarum leges præſcribunt plurimùm, aut ex vetere & diu recepta in ſingulis conſuetudine cognoſcitur. Conſuetudo enim (ut Iurecoſs. aiunt) habetur pro lege, neque temere in hoc argumento perfringi debet: ne cujus ambitione publicus ordo dicatur violari, néve in gratiam ullius ſternatur via ad alia conſimilia, quæ bene inſtituta aut recepta non malè fuerint, perrumpenda.

Sed quid de beneficiis aut privilegiis Academiarum dicturi ſumus? Exponemus paucis. Privilegiorum alia ſunt ex communi, alia ex ſingulari jure attributa huic aut illi Academiæ. Hæc autem ſapiens antiquitas literarum humaniorum alumnis conceſſit & dedit providentiſſimè, ut liberaliore bonorum ſtudiorum cultura ampliùs accenderentur & inflammarentur ingenia juventutis ad res majores, & ſalutem Eccleſiæ commodáque Reipub. viri ſcientiis literarum aucti & ornati faciliùs ac meliùs proveherent. Hæc verò tempora, proh dolor, quę odio infeſtiſſimo & contemtu literatum indigno flagrant, non facilè ornant honoribus, & privilegiis augent Academias, intermorientibus ſcientiis, humanitate diſcedente, pietate profligata, invaleſcente barbarie, armis graſſantibus. Verumtamen, ut ad lineam, ex communi jure privilegia quæcumque habent & fruuntur Academiæ, duobus capitibus includi poſſunt: nempe vacatione ac immunitate ab oneribus, & commodorum prærogativis honorúmque acceſſionibus. Hæc enim duo capita fuiſſe olim gymnaſiis & ſcholis in populo Dei attributa, aliquot in locis Moſes demonſtrat luculentiſſimè. Phœnices, Chaldæi, Indi, Ægyptii, alii honorem iſtum literarum ſtudiis religioſè & ſemper habuerunt. Quid? quòd ne ipſi quidem Philiſtæi, quo tempore in tota fermè Iudæa potiebantur rerum, ſacras Prophetarum

ſcholas & aſceteria auſi fuerunt infeſtare, ſed Prophetis doctoribus atque diſcipulis locum ſuum, functiones, otia, honores integros & inviolatos permiſerunt: hoc autem ſacra hiſtoria priore libro Samuelis declarat evidentiſſimé. Quantum gens Græca Academiæ & gymnaſiis, Muſarúmque delubris (ut Tullius ex vſu Græcorum vocat) in hoc genere indulſerit nemo ignorat qui bonos autores legit: pleni ſunt illorum libri, plenæ hiſtoriæ iſtius rei teſtimoniis. Quæ omnia Tullius ad Varronem ſcribens commodè elegantérque his verbis complexus eſt, Lib. 9. epiſt. 6. ad famil. *Quæ ſtudia, magnorum hominum ſententia, vacationem habent etiam publici muneris, iis concedente Republica cur non abutamur?* In primis verò teſtantur Græca & Romana jura, civilia & Eccleſiaſtica, Cæſarea & Pontificia: Pandectæ, Codex, Novellæ conſtitutiones, reſcriptáque & authenticæ, quibus iam olim ornata fuerunt & amplificata Academiarum iura. Hæc enim autoritate & conſenſu omnium, cum Ecclaſiarum jure, tanquam ſacra ad pios uſus collata in Academias & inſtituta, comparantur. Meritò id quidem: cùm Academiæ ſint optima optimarum Rerumpub. primordia, Eccleſiarúmque ſeminaria, hæ verò fructuoſi optimarum Academiarum partus.

De ſingularibus autem privilegiis & prærogativis, quas huic aut illi Academiæ potentiſſimi Cæſares & fortiſſimi quique ac religioſiſſimi Principes piè tribuerunt reſcriptis certis & ſingularibus; de his igitur non eſt hic dicendi locus. Nam ea tantùm quæ ſunt generalia percurrimus; & quo ſunt notiora, eò leviore brachio perſtringimus: quæ verò ſpecialia & ſingularia ſunt in Academiis, ea nec rimari cupimus, nec poſſumus percurrere, tum quia vix vnquam, ac ne vix quidem rerum ſingularium & individuarum (ut vocant) mens humana ſcientiam

tiam aſſequutura eſt, tum verò quia ſumma eſt earum in hoc tempore (ut Philoſophi περὶ τῶν ἀτόμων dicunt) inconſtantia & inſtabilitas.

CAPUT QUINTUM.

Qui ſint ordinarii gradus in Academiis.

Omnia autem illa jura & beneficia ne fortè in homines indignos, adde etiam ingratos, collata fuiſſe viderentur, piè ſanè ſapientérque majores noſtri cauerunt proſpexerúntque, vt in literarum ſtudiis, probationibus, teſtimoniis, honoribus certos gradus Academiæ obſervarent, quibus progreſſa ex ordine juventus ſtudioſa ad legitimam quamdam ſtudiorum ſuorum metam contenderet. Quæ res etſi interdum, præſertim magnis viris ludicram ſpeciem aliquam παιγνιώδη puerilémque viſa eſt habuiſſe, ſumma tamen cum dignitate ampliſſimóque fructu peragitur, ſi bene & legitimè procuratur. Ac de ſtudiis quidem, ordine, gradibúſque ipſorum in tertio cap. jam antè diximus ea propè omnia, quæ ſatis fermè ad inſtitutum noſtrum putamus pertinere. Nam ſtudiorum gradus ſunt in pædagogiis, ſunt in gymnaſiis ſcholíſque maioribus, & Academiis: quos omneis gradus veneranda illa antiquitas propterea diſpoſuit & præfixit lege; ne imprudens & imperita ætas lubrico deciperetur, néve curioſitate abrepta juventus aut præſumtione ebria (quam elegantiſſimè olim Democritus ἐγκεντρὴν προγνωμῆς appellabat) extra ſtadium plus ſatis excurreret magno malo literarum & ſuo. Nam hoc pacto fit ut vaga illa & inſtabilis ætas ſeipſam perdat, a curriculo ſuorum ſtudiorum abludens, & illos ampliſſimos ſcientiæ theſau-

ros illotis (quod ajunt) manibus contrectans inquinet turpiſſimè. Id ergo iuventuti videndum fuit, ut a carceribus ad calcem recta via compendióque perveniret: hoc autem quia nec bene nec ſemper ætas illa facit (faciunt enim pauciſſimi) majores legibus & quaſi repagulis quibuſdam poſitis bonæ illi ætati proſpectum eſſe voluerunt. Sic in pædagogiis pueritiæ conſulitur, ut certis principiis progreſſionibúsque ad certam aliquam linguarum ſcientiam perducatur per eas quas vocant claſſes: atque in eis rudimenta ϗ εἰσαγωγαὶ ad bonas artes & melioris ſcientiæ inſtrumenta eidem ætati exponuntur. Sic in Academiis, vbi ex pædagogiis ſuis exceſſit adoleſcentia, traduntur progreſſiones certæ ad inſtrumenta, artes, mathemata, ipſámque adeò philoſophiam: quæ ſpatia poſtquam juſto legitimóque tempore decurrerunt juvenes ſtudioſi, aditus ad facultates illas quas ſuperiores dicunt permittitur. Vt ad facultates ventum eſt, non diſpari quoque ratione & modo carceres, lineæ, metæ diſcendis & conſequendis iis conſtitutæ ſunt.

Ad hæc verò ſtudia, ſtudiorúmq; gradus in Academiis commodè inſtitutos accedunt tria illa quæ totidem vocibus principio huius capitis perſtrinximus, δοκιμὴ, πλεῖαὶ ϗ τιμαὶ, id eſt, probatio, teſtificationes, honoréſque publico & ſolenni judicio in eos homines collati qui in literario hoc curſu conſtanter ex lege officióque perrexerint. Atque hæc quidem ſingula etiam in populo Dei, quum Eccleſia Iſraëlitarum ſtetit, certo quodam modo fuiſſe obſervata non dubitaverim: quorum veſtigia quædam in Scripturis ſacris compárent; niſi me animus & coniectura fallit. Sed quia veſtigia illa quæ dicimus obſcurè adumbrantur magis quàm clarè exponuntur, ad alias

hiſtorias

hiſtorias & documenta iſtarum rerum venturi ſumus,& trium illorum capitum quæ modò perſtrinximus confirmationem ex eis oſtenſuri. Etſi quid hîc comprobatione opus in re tam honeſta,utili,& neceſſaria? Probationem igitur illam,quam optimè Græci δοκιμὴν, recentiores nova & inaudita voce probam vel tentamentum dicunt, jam olim Academiæ optimæ habuerunt in Græcia,Latio,Gallia,& regionibus aliis;ut ex Iuvenalis verſu quem ſuprà cap.2.adduximus, vel pueri noviſſe poſſunt. Ejus autem (ne longiores ſimus) tria ſunt genera: nimirum examen, diſputatio,& lectio, quæ loci alicujus aut argumenti ad facultatem eamdem pertinentis enarratione & interpretatione concluditur. Examen, vt appellatur vulgo, prævium illud eſt,quod à facultate,id eſt, à Doctorum Profeſſoramque ad facultatem unam ſpectantium collegio & cœtu legitimè adhiberi ſolet, vt candidati juvenis peritia exploretur. Hoc duobus modis fieri aſſolet, poteſtq; commodè, ἀναλυτικῶς καὶ διαλεκτικῶς. Analyticum examen eſt, in quo Decanus collegij totius nomine, aut cuicunque partes illas Decanus commendaverit, ſimpliciter hominem interrogat de ſummis capitibus ſcientiæ vel facultatis ſuæ. Exempli cauſa,ſi Theologiæ candidatus erit, facultas Theologica explorabit quid ſentiat, & quid præſtare poſſit in doctrina de Deo,de homine,de Scriptura ſacra,de lege, de Evangelio, de fide & pœnitentia, &c. Si Iuriſprudentiæ, inquiret de præceptis juris, de perſonis, rebus,actionibus, cauſis publicis & privatis, ſacris & profanis, &c. Sin autem Medicinæ, rogabit de ſubiecto ſcientiæ illius, puta de corpore humano, partibus, affectionibus,curationibus, medicamentis, temperamentis, cauſis, &c. Alterum verò examen quod Dialecticum appel-

lamus, illud eſt quo Doctores & Profeſſores in facultate ſinguli, prout libet, in contrariam ſententiam cum ſuo candidato diſputāt de problematis & dogmatis, ſive (ut dicuntur vulgo) de quæſtionibus & deciſionibus facultatis ſuæ, ſeque exercendis cum eo velitationibus literariis, tamquam levis armaturæ, occupant: ut periculum hoc pacto faciant qua ſcientia, dexteritate, induſtriaque præditus ille ſit qui adſpirat ad certos honorum gradus. Hoc autem genus examinis non ſolùm eſt ἐκ συνθήματος, certo definitoque inter agentes argumēto, quum de aliqua materia propoſita, condicta, & conſtituta ſtuduit cādidatus & de ea reſponſurus eſt, quam materiam facultas aut facultatis Decanus delegerit, verumetiam αὐτο-προαίρετον in facultate adhibetur, quum Doctoribus ſingulis qui in collegio facultatis verſantur, licet quæſtiones & argumenta quæcumque in mentem & buccam venerint afferre contrà, & reſpondentis candidati eruditionem variis problematis objectionibusque per ſatyram (ut aiunt) contari atque explorare. Optimum profectò cùm præſentis animi, tū fidelis in ea facultate ſtudii, certiſſimúmq; ſolidæ eruditionis ac ſcientiæ documentum. Atque in uno quidem examine quod modò dicebamus, vel potiùs unica illius parte acquieſcunt plurimùm Academiæ in Gallia, Italia, & regionibus aliis: quæ propter frequentiam & celebritatem locorum abundant majore candidatorum numero. His enim ſi tempus juſtum ad cæteros actus quos leges imperant tribui oporteret, neque dies anni peragendis iis ex lege ſufficerent, neque habendis lectionibus ordinariis vacuum ullum tempus reſtaturum eſſet. Ordinarias quippe occupationes extraordinariæ planè interverterent. Quod autem illæ celebres Academiç omittūt facere propter cōmoditatem,

id

id Germania accuratè ſervat publici ordinis cauſa legũq; plurimùm. Nã Doctorũ profeſſorúmq;, ut vocãt, Collegiatorũ examen publicæ diſputationes & lectiones ſolẽt excipere. Ac diſputationes quidẽ publicæ, ita ſe habẽt ut de alteris modò dicebamus. Aliæ enim ſuum certumque πρόβλημα ἐκ συνθήματος habent, id eſt, fiunt ſuper theſibus (ut dicuntur vulgo) quæ de uno aliquo argumento diſputandæ in publico proponuntur: aliæ verò ſunt σύμμικτοι καὶ αὐτοπροαίρετοι (quodlibeticas dicunt) id eſt, miſcellæ ſive commiſculæ & collativæ diſputationes ex infartilibus quæſtionibus conſtitutæ, prout opponentibus de hac aut illa quæſtione conferre, & candidati ſciẽtiam obtruſis farctim materiis tentare placuerit. Harum autem diſputationum priores magis ſunt dialecticæ, poſteriores ἐριστικαὶ ſophiſticæque: ac proinde optimè à Na- In orat. de
zianzeno Græca voce dicuntur ἐρεσχελίαι, cùm in eis can- Baſilio.
didatus magis (ut idem ait) ἐρεσχελεῖται, quàm ſtudioſus auditor οἰκοδομεῖται. Non enim id ſolum quæritur in hoc diſputationis genere, ut innoteſcat hominis eruditio, ſed etiam illud alterum, ut tentatis exploratiſque illius moribus videatur, utrùm aptus ſit nécne audiendis ferendiſque aliorum communicationibus contrà ſentientium, & hominum quamvis moroſorum vitiis tolerandis inter diſputandum & agendum. Doctum enim virum hu-
manioribus literis imbutũ ea modeſtia oportet eſſe apud In Gorgia.
omneis, Platone ipſo & Cicerone teſtibus, ut & refellere Tuſcul.
paratus ſit ſine pertinacia, & refelli ſine iracundia. Etſi- quæſt. lib.
ne hoc quidem ædificatione vacare poteſt, ſi cùm oppo- 2.
nentes juvenes modeſtiam & ſtudium, tum ii qui præſunt gravitatem autoritatemque adhibuerint rebus in hoc genere prævertendis atque compeſcendis.

Hæc omnia tandem ſequitur lectio, commoditatis in-

Primùm igitur(vt miſſas faciamus promotiones illas pædagogicas quibus pueriles animi ad virtutẽ honorẽq;, virtutis præmiũ,non mediocriter accendũtur) qui pædagogicum ſtudiũ ἐν τοῖς λογικοῖς emenſi ſunt;iis poſtquã iuſto aliquo ſpatio audiendis lectionibus publicis in antegreſſis fuerunt confirmati, & ſcientiæ inſtrumenta hauſerunt rudimentaq; philoſophiæ,iis inquam bacca laurea decerni, & publicè tradi ſolet,tamquam fundamẽtorum bene feliciterque poſitorum in primis literarum humaniorum ſtudiis. Atque hic primus eſt τῆς τελετῆς βαθμὸς, vt dixerunt veteres, primus honorum in publico gradus, quem Nazianzenus σοφιστικὸν θρόνον eodem in loco quẽ paulo antè attingebamus appellavit. Qui enim ad hunc gradũ pervenerant & in eo conquieſcentes non adſpirabant altiùs, σοφισταὶ dicebantur, vt qui non res ſed verba, non philoſophiam, ſed inſtrumenta & quaſi imaginem quãdam philoſophiæ in verbis poſitam profiterẽtur,nec ampliùs quàm τὰ λογικὰ profiteri poſſent Academiarũ lege & more antiquiſſimo. Hoc modo Libanius & alii ſophiſtæ dicti.

His poſt legitimum tẽporis ſpatium juſtúmque profectũ in gravioribus ſtudiis philoſophiæ, habita cognitione & probatione facta, ſi idonei comperti ſint, ſecũdus gradus ſuperiorq; tribuitur,data laurea,id eſt, corolla plexa ex lauro,quã vocant lauream Magiſterii. Atq; hic ſummus gradus ſtudii philoſophici, ex quo in Germania & alibi Magiſtri,in Italia etiã Doctores philoſophiæ nominantur, ubi aſſequuti ſunt τὸ φιλοσοφικὸν δεῖγμα,editoq; eruditionis & ſciẽtiæ ſuæ ſpecimine Magiſtri ſive Doctores renunciati. Sic enim me autore apud Nazianzenum oportet legi pro eo quod vulgo habetur δόγμα in iſtis verbis,quibus effert Baſilium laudibus elegãtiſſimè: ῥήτωρ ἐν

ῥήτορσι, καὶ πρὸ τῶν σοφιστικῶν θρόνων· φιλόσοφος ἐν φιλοσόφοις, καὶ πρὸ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ δειγμάτων· τὸ μέγιστον, ἱερεὺς ἐν χριστιανοῖς, καὶ πρὸ τῆς ἱερωσύνης. Summus, inquit, inter Rhetores Rhetor, etiã priuſquàm ſophiſticos thronos adeptus eſſet: philoſophus inter philoſophos, etiam priuſquàm renunciationes obtinuiſſet eas quæ in philoſophicis uſurpantur: denique quod omnium maximum, inter Chriſtianos ſacerdos, etiam priuſquàm functionem ſacerdotii ſuſcepiſſet.

Hic autem ritus, quem hodierno die noſtræ obſervant Academiæ, lõgè ampliùs ſimplicitatis, honeſtatis, & gravitatis habet, quàm vetus ille mos à Kadmi poſteris ſeu Academicis obſervatus apud Athenienſes, & inde ad gẽtes alias tranſlatus: puta quum ſolenni pompa cãdidatus in balneum ſive lavacrum duceretur, fierentq; cętera quę ibidem ab eodem Nazianzeno copioſè his verbis exponuntur: *ἔπειτα ὁ ἐρεσχελούμενος πομπεύει διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐπὶ τὸ λουτρὸν προαγόμενος. ἡ πομπὴ δέ. διατάξαντες ἑαυτοὺς στοιχηδὸν κατὰ συζυγίαν ἐκ διαστήματος οἱ τελοῦντες τῷ νέῳ τὴν πρόοδον, ἐπὶ τὸ λουτρὸν προπέμπουσιν· ἐπειδὰν δὲ πλησιάσωσι, βοῇ τε πολλῇ καὶ ἐξάλμασι χρώμενοι, καθάπερ ἐνθουσιῶντες· κελεύει δὲ ἡ βοὴ μὴ προβαίνειν, ἀλλ᾽ ἵστασθαι, ὡς τοῦ λουτροῦ σφᾶς οὐ παραδεχομένου· καὶ ἅμα τῶν θυρῶν ἀρασσομένων, πατάγῳ τὸν νέον φοβήσαντες, εἶτα τὴν εἴσοδον συγχωρήσαντες, οὕτως ἤδη τὴν ἐλευθερίαν διδόασιν, ὁμότιμον ἐκ τοῦ λουτροῦ, καὶ ὡς αὐτῶν ἕνα δεχόμενοι. Καὶ τοῦτό ἐστιν αὐτοῖς τῆς τελετῆς τὸ τερπνότατον*, &c. Poſtquàm verò, inquit, contentionibus exagitatus eſt, procedit pompæ ſolennis ritu, & per forum ipſum ad balneum ſive lavacrum deducitur. Hic autem eſt pompæ modus. Diſponunt ſeipſos per intervalla ſuis ordinibus binos qui candidato juveni honoris ergô præunt, & ipſum ad lavacrum procedentem ſic deducunt pompali

modo

350

modo. vt autem acceſſerunt propiùs, clamore magno & exſultationibus utuntur velut lymphati. Sed jubet vox (opinor τοῦ προαγωγοῦ quem vulgo promotorem vocant, aut certè Profeſſoris alterius) ne progrediantur ulteriùs, ſed ibi conſiſtant, ut pote cùm non ſit eos capturum balneum. Tum itaque ſimulac pulſaverunt fores, complosione juveni injiciunt metum, deinde faciũt ingrediendi copiam. Hoc demum modo receptum, *Profeſſores puta*, dant ei libertatem, eumque honoris ex æquo conſortem velut unum de ſuo numero excipiunt ex lavacro illo procedentem. Atque hæ quidem ſunt initationis partes candidatis illis jucundiſſimę, &c. Iam verò tempus eſt veniamus ad facultatum illarum gradus quæ ſuperiores appellantur.

Poſt elementorum ergo, rudimentorũ, inſtrumentorum, doctrinarumq; omnium perceptionem legitimam quas ſuperioribus illis facultatibus oportet ancillari; ſtudia demum graviora in Theologia, Iuriſprudentia, Medicináve occupantur, velut ſcientiis cum publico humani generis uſu & bono conjunctiſſimis. Ac ſacræ quidem Theologiæ ſtudioſos & rebus divinis daturos operam ſic olim quaſi deductos fuiſſe manu in populo Dei per certos legitimosque gradus, exempla & leges Iſraëlitarum docent. Exemplo ſit Samuel, & quicunque a primis annis Deo fuerunt conſecrati legitima, aut etiam votiva conſecratione. Legem ſuperiore capite evidenter expoſuimus, judicio meo. Nam ad vigeſimum vſque ætatis annum inſtruebantur illis præeuntibus ad rem divinam adjumentis, rudimentiſque doctrinæ cæleſtis. Hic primus ſtudiorum gradus. Inde ad vigeſimum quintum in rerum ampliorum cognitionem & ſcientiam provehebantur: ut eo demum anno conſortes eſſent. Num. 4.

honoris alicujus & miniſterii, ſed tamen ſecundarii. Hic ſecundus, & quaſi Licentiæ (ut appellatur) gradus. Tandem verò quum ad trigeſimum ætatis annum perveniſſent, renunciabātur ὁμότιμοι, juſtamq; ſuæ functionis ἐλευθερίαν adipiſcebantur, ut Deus ipſe Moſi præceperat. In Iurisprudētię autē ſtudio non ita fuit olim conſtituta ratio, quū per annos magis numeraretur ſtudii illius curſus, quàm ratio profectus (ut profectò opus eſt) haberetur. Etenim primo anno, quo juri primùm juvenes dabāt operam, priùs Dupondii per contemtum, poſt Iuſtiniani novi ex reſcripto fuerunt appellati, ſecundo Edictales, tertio Papinianiſtæ, quarto λύται quaſi jam apti ſolvendis quæſtionibus ex iure propoſitis, ſive (vt hodie vocantur) licentiati, quinto προλύται ac velut Doctores creati & pronunciati ſunt. Nec diverſam fuiſſe Medicorum ſtudii rationem eſt veriſimile, ex quo publica autoritate conſtitutum eſt Medicinæ corpus, diſcidiaque nationum medicarum vtcunque ſublata.

Noſtræ verò Academiæ inde a Caroli magni Cæſaris temporibus ſanè commodiorem quamdam viam in his rebus videntur iniviſſe, vt nòn æquè temporis ac profectus & ſcientiæ ratio in candidatis haberetur. Tres enim gradus ad has facultates ſingulas fuerunt inſtituti, infimus, medius, ſummus, ad diuinæ legis imitationem. Infimus gradus eorum appellatur, qui in locorum (ut vulgo dicuntur) communium, & primarum inſtitutionum intelligentia ſcientiaque adeò provexerunt, ut de ſententia judicioque Collegii ducantur aliquo honore digni pro ſtudiorum ſuorum fide, quæ in divina, civili, medicáve ſcientia naviter occupaverint. His bacca laurea ſymlolum honoris tradebatur, olim Apollini & Muſis ſacra: & ex ea dicti

Bacca-

Baccalaurei,ut antè diximus, non autem (ut leve Magiſtellorum vulgus exiſtimat) Bacularii. In Academiis ſiunt Baccalaurei; in ſylvis ſunt Bacularii, qui ligneos vient faſciculos, ut a Iurecoſs. nominantur. Medius gradus eorum dicitur, qui in ſuæ facultatis ſtudiis tantas progreſſiones fecerunt, ut de ſententia Collegii ſive facultatis ſuæ judicentur idonei quibus liceat docere elementa & inſtituta prima facultatis ſuæ, & de cætero exercere ea munera extra Academiam quæ facultati ſuæ coniuncta ſunt, atque ad gradum ſummum, quum erit animus & commoditas, contendere. Horum itaque capiti imponebatur laurea libertatis index, quam dicunt licentiam; eo quòd libertatem illam in ea facultate quam colebant tum demum adipiſcerentur, licet a cæteris commodis abſtinerent quę in ſummum gradum tantummodo conferri ſolent. Summus verò gradus eorum eſt, qui in iisdem ſtudiis ita ſunt verſati, & Collegio facultatis quaſi plenam & abſolutam eruditionem ſuam ita in eo genere probaverunt, ut digniſſimi ab eo pronuncientur palàm qui & doceant & exerceant omnia ad ſuam illam facultatem pertinentia, & ſecundùm divina humanáq; jura omneis honores, dignitates, officia, beneficia, & commoda obtineant quę literatiſſimis viris, Doctoribus meritiſſimis, & Profeſſoribus lectiſſimis fuerunt attributa. His autem ſymbola jam olim plurima, & a plurimis collegiatis (ut vocant) εἰς νομίμας πλεταῖς de more & inſtituto collata ſunt: plurima quidẽ, ut quàm plurima hujus ſummi gradus cùm officia, tum ornamenta deſignarent: a plurimis verò, ut ſingulis qui in collegio ſuæ facultatis erant in hac ſolenni adminiſtratione ſuæ partes eſſent, & ſinguli conſenſionem ſuam judiciúmque legitimum teſtificarentur in ea novi Doctoris renunciatione. Etenim

l. vltim. ff. de iure immunit.

probi & ſciti Doctoris officium libro & cathedra, ornamenta & commoda pileo cingulo annulóque, conſenſionem εἰς τὸ ὁμόθυμον oſculo & benedictione confirmabant. Librum a Doctoribus verſari & teri quis neſcit oportere? neque id tantùm ut fiant ipſi in dies aſſidua lectione & ſtudio doctiores, ſed etiam ut in cathedram ſuggeſtúmque conſcendant ubicunque vocatio legitima fuerit oblata, & ex eo ſuperiore loco doceant pro autoritate quę ipſis judicio publico attributa eſt, & pro ea quam dederunt fide. Pileo libertatem, cingulo militiam, annulo dignitatem, conſociationem & pacem gratulationémque oſculo, benedictione denique conſecrationem quamdam ſignificabant in novo munere, & partis ſuſceptíſque Dei ope & gratia honoribus. Atque hæc a ſingulis ſingula olim collata, poſterioribus ſeculis ad commoditatem vni ſoli cuncta fuerunt demandata, re tamen integra permanente. Sic igitur uno eodémque tempore tria illa ſimul conjuncta ſunt quæ principio capitis diſtinximus. Nam & ſtudiorum antecedentium progreſſus legitimè cognoſcũtur, & ea cognita legitimam ſuam teſtificationem conſequuntur, & ornata ſuo teſtimonio διὰ τῆς πλεβῆς ad legitimos honores & jura literarum ſtudiis & ſummo eorum gradui attributa promoventur quàm honeſtiſſimè ex communi jure, & laudabili majorum noſtrorum inſtituto.

CAPUT

CAPUT SEXTUM.

Quæ cauſæ & effecta graduum in Academiis.

AT que hi quidem gradus honoréſque recepti in Academiis, & legitimè jam olim a maioribus inſtituti. Sed quæ cauſa? dixerit quiſpiam. Quid opus fuit hos gradus eo ordine conferri? quid obſeruari has ceremonias? Cur diſtincti honorum gradus in eos homines fuerint collati, qui certa ſtudiorum ſuorum ſtadia conſtanti ingenuóque labore decurrerint, tria potiſſimùm fuerunt in cauſa judicio meo: primum, ut ipſis de perfuncto ſtrenuè ſtudiorum curſu darentur honorum præmia: ſecundum, ut aliis omnibus ſtudioſis exemplo conſuleretur: tertium denique, ut illa publica & ſolenni Academiarum teſtificatione quodam ſingulari modo & via commodá Rebuspub. caveretur. Qui enim ad illas ſtatas definitáſque ſtudiorum metas ſummo labore & diligentia pervenerunt, ii non mediocrem illorum fructum percipiunt animo, quum & anteacto labori ſuo in ſtudiis literarum conſumto honorem haberi vident, & teſtimonium præberi ſcientiæ quam ſuo illo labore diligentiáque paraverunt, & legitimas inſuper commoditates ad tranſigendam cum honore vitam ſperant & ſtatuunt acceſſuras. Ac honorem quidem haberi antegreſſis ſtudiis quantum momenti habeat in publicis & privatis rebus, ut ad ea porrò provehenda, res bene gerendas, vitámque honeſtè inſtituendam bonorum animos excitet, inflammet, urat; nemo niſi ignavus & excors ignorare poteſt. Demonſtrant illud puerulorum igniculi, ac potiùs animorum ingenuorum faces, ad honorem atque gloriolam in oculis ſodalium & congerronum ſuorum inardeſcentes: demonſtrant adoleſcentum προαγωγαὶ καὶ τιμαὶ (quas promotio-

nes dicunt) in vnoquoque ſtudiorum genere ad quod genus animum ſuum appulerint: demonſtrant etiam juvenum virorúmque fortiſſimorum exempla, quorum mentes & animos vel theatricæ laudationes in vulgo imperitáque plebecula, acclamationes, plauſus, ſignificationes fauſtæ affecerunt recreaveruntque. Quòd ſi hæc a natura velut eſca virtuti humanæ data atque oblata eſt ut ſeſe honore paſcat, augeſcat, confirmetur; in primis autem eo honore qui præterito jam labore induſtriáque partus & quæſitus fuerit: qui honor, Deus bone, præ theatrico illo clamore & ventoſis vocibus futurus eſt, ſi decurſus ille ſtudiorum ad ſuas uſque metas feliciter perductorum non in cavea aut circo ab inſtabili vulgo & imperito numero, ſed in Muſarum choro a probis & literatis viris afficitur honore meritiſſimo? Præſertim ſi non ſolùm præterito labori ſuum illud præmium honoris tribuitur, ſed indoli, ingenio, & ſcientiæ: quæ res bonum illum & laudatum juvenem ſemper comitantur, præeunt, ducunt, regunt, ac confirmant in ampliſſimis & optimis ſtudiorum ſuorum fructibus percipiendis cum voluptate, & collocandis cum utilitate publica & ſua. Nam his etiam illud accedit tertium, quòd jure & lege viris ejuſmodi ſcientia, probitate, & virtute inſtructis commoda tribuuntur, quæ omnibus quidem optare datum eſt, ſed literatis ſolis & teſtimonio publico ornatis aſſequi via legitima. Quænam autem illa ſunt? officia nempe & beneficia, laudatæ illorum virtutis & honoris illius publici præmia. Officia enim & functiones honeſtiſſimæ quibus, obſecro, magis legitimè tum in Academiis, tum in optima quavis Repub. adeóque in Eccleſia offerri & deferri poſſunt, quàm iis qui ſementem laborum ſuorum literario huic agro ad pietatem, virtutem, & utilitatem publicam crediderunt

353

diderunt? Hæc certè juſtiſſima eſt (ut ita dicamus) illorum meſſis, quam denuò ſerunt in functionibus juſtis oportuno tempore ab Academiis, Rebuſpub. & Eccleſiis demetendam. Beneficia verò ſive (ut dicuntur vulgo) privilegia cùm publica ex communi jure, tum etiam pro conditione & ſtatu uniuſcujuſque ſingularia, quę & quanta ad ipſos perveniant, neque enumerare hoc in loco poſſumus, neque libet perſtringere: id enim verſatur in oculis omnium, & bonos malim ex facto ea cognoſcere experientiáque ſua; quàm inaniter diſcere prædicatione mea. Sanè ut a bonis viris ſeruntur officia, ſic demetuntur ab illis ex jure beneficia: ſi non, ſaltem conſolatur ipſos laboris bene occupati, rerúmque benegeſtarum conſcientia: pręſertim cùm illud optimè noverint, nihil a viro bono niſi culpam præſtari oportere.

Quod autem re viros illos bonos, forteis, & conſtantes juuat, id alios quoque exemplo permovet. Nam ſi cuius fides & diligentia in ſtudiis noſtris adhibita judicio & autoritate communi literati conſeſſus in Academia probatur palàm; ſi prædicatur eruditio, doctrina, ſcientia, virtus ſummo labore ac vigiliis maximis comparata; ſi vehementes honoris ſtimuli & calcaria ad res porrò bene agendas atque procurandas publicè & priuatim admoventur; ſi honores ampliſſimi, officia laudatiſſima, graviſſima beneficia, ſummáque commoda ex lege & more oſtenduntur iis qui tam bene fortitérque verſati fuerint in Academiis: quis niſi ſaxum aut ſtipes non permoveatur exemplo utili? quis non inardeſcat & deſiderio rapiatur totus, ut ſua ſtudia, mores, vitam denique totam inſtituat in eum modum, & conformet laudatiſſimis doctorum hominum exemplis, conſiliis bonorum ſalutaribus, & piis Academiarum noſtrarum inſtitutis? Themi-

ſidium eſt & firmamentum Reipub. Academia bene inſtituta, inſtructáque legibus & viris ſuarum legum ſtudioſis obſervantibúſque: vbi probantur & commendantur apti, inepti verò quaſi à tergo relinquuntur, quòd Reipub. aut non ſatis utiles, aut planè inutiles, aut etiam damnoſi futuri eſſent. Ac proptereà etiam in ea gradus honorum legitimi & quidam velut cancelli fuerunt diſpoſiti, ſcientiæque diſtributæ, ut quis quam ad rem quouſque Reipublicæ vtilis eſſe poſſit, doctiſſimorum, peritiſſimorum, optimorúmque virorum iudicio publico & teſtificatione communi teneretur. Quas ob res non poſſum equidem quin hoc loco eos moneam, horter, & obſecrem, quibus hæc cognitio jure, lege, & more permiſſa eſt, & quorum judicio, conſenſione, ac autoritate fretæ Respublicæ ampliſſimæ, Principéſque fortiſſimi viros teſtimoniis Academiarum ornatos ad functiones vocare ſolent, & conſiliis ſacris publicíſque gubernaculis adhibere; quàm diligentiſſimè reputent, expendant, & videant quodnam ſit officium ſuum, & quæ religio officii, quæ Rerumpublicarum & Eccleſiarum communis exſpectatio, quæ præſtitæ & ſervatæ fidei in probationibus judiciiſque ipſorum utilitas, quæ denique ſequutura malorum Ilias, ſi fidem neglexerint, aut parui unquam fecerint in hoc argumento: in quo tam neceſſaria eſt religio & fides, quàm ubi maximè. Hac enim culpa commiſſa, dum ſtudent ſibi prodeſſe miſeri, eadem opera & ſuam ipſorum evertunt fidem, & Academiarum dignitatem, honorem, autoritatémque proterunt, & obſunt Reipub. & Eccleſiis Dei: quod crimen impunè abire non ſinet unquam Dominus. Sed hæc ſatis.

Ceremoniæ autem aſpectabiliáque ſymbola quibus

utuntur Academiæ, etſi his ſuperflua, illis ridicula vitur eſſe: cùm tamen in rebus fermè omnibus quæ publicam autoritatem deſiderant, nonnulla ſoleant adhiberi, & in his ipſis actionibus jam olim citra ſuperſtitionem more & lege fuerint uſurpata: non video quid ſit in hoc toto actionum genere, quod homines ſeveri magnopere exagitent, aut a quo boni abhorreant. Contrà enim ſi boni ſunt, facilè acquieſcent rebus in quibus nihil eſt mali: ſin mali erunt, quid iſtis cum Academia? Ac in omnibus quidem actionibus publicis aliquid ejuſmodi fermè adhiberi nemo homo neſcit, nemo vir bonus improbat. Nam humanæ functiones quæcunque ſunt, forenſes, caſtrenſes, & domi, & foris, publicæ autoritatis ſymbola & teſtimonia publica poſt omnem hominum memoriam inde a prima inſtitutione ſua ſemper habuerunt. Regum diadema fuit: Imperatorum, paludamentum: Conſulum & Prætorum, faſces: Ædilium, currus eburnei: Centurionum, vites: omnium in foro, toga: militiæ, baltheus cum gladio: & ſexcenta alia. Atque hinc Græcis & Latinis cingendi & diſcingendi verba, pro eo quod eſt aptum militiæ hominem renunciare, aut ineptum indignúmve militia. In ſacris functionibus & Eccleſiaſticis, longè plures adhuc religionis ergô occupatæ fuerunt ceremoniæ, teſte univerſa Scriptura ſacra, teſtibus hiſtoriis. Harum autem numero comprehendi oportet Academicas atque ſcholaſticas: quæ vel ab vno Eliſæi Prophetæ exemplo (ut taceamus cætera) commonſtrantur. Duo enim fuerunt ſymbola quæ in hunc Elias contulit: unum fuit unctio, donum ſignificans: alterum, abolla prophetica, qua vocationem ejus obſignavit: atque hęc per intervalla ipſi

fuc-

fuerunt data. Quid ergo? an more ſolùm exemplóque ceremonias defendimus? aut an omni uſu carent? Neutrum profectò dicimus. Etſi hoc in ſymbolis a Deo imperatis agnoſcimus ſingulare, quòd veritatem ſuam habebant conjunctiſſimam: abſit autem, ut humanis ſignis dignitatem eamdem arrogemus. Verumtamen id de humanis ſymbolis certò poſſumus confirmare: quæcunque olim fuerunt in his rebus, aut hoc etiam tempore uſurpantur ſymbola & ceremoniæ, iis aut habitum functionemque deſignari, aut dignitatem beneficiaque dono & functione coniuncta, aut denique vocationem & initiationem (ut vocant) in ea functione cujus ſymbola tribuuntur. Hîc verò habitum (quem in rebus ſacris ſingulari quadam ratione donum vocari animadvertimus) habitum inquam liber in Academia; functionem autoritatemque cathedra, dignitatem pileus annulúſq; & (quo multi non utuntur hodierno die) cingulum, vocationem & initiationem oſculum ac benedictio fauſta ſignificant. His rebus quid ſimpliciùs afferri poteſt? quid cum ea re quæ agitur convenientius? At profuerunt vetera, quæ Scriptura teſte) olim mandabat Deus: quid proſunt iſta? inquies. Primùm ut nihil per ſe juvant aut proſunt, ſic nihil nocent aut obſunt cuiquam, quòd lege imperata ſunt & recepta antiquo more ſine offenſa pietatis aut jactura conſcientiæ. Deinde proſunt initiato: nam magis afficitur horum omnium ſenſu confirmaturque, ſi juſtam interpretationem adjeceris. Tum proſunt ſpectantibus & audientibus: ſingula enim oculis ipſorum ſubjecta ſymbolicè plùs eos permovent, quàm ſi aſſa voce & nuda in frequente obſervantium corona proponerentur. Poſtremò autem proſunt Reipub. quæ hac publica teſtificatione magis confirmatur de commoditate

eorum hominum, quorum operam ad utilitates publicas conducit adhiberi, quàm ſi incertis facultatis unius literis ab Academia clam & obſcurè datis inſtructi eſſent. Literas enim legere & intelligere docti ſolùm; hęc omnes etiam indoctiſſimi videre poſſunt: & illas quidem aut precariò aut furtim vir mendax obtinere, perſcriptáſque falſarius dare; hæc nunquam niſi præſentes, videntes, ſciẽtes prudentes viri boni & docti conferre poſſunt. Quæ cùm ita ſint, non poſſumus bona fide, quin ſapientiſſimæ illius antiquitatis prudentiam ſummam & circumſpectum judicium in eo ipſo admiremur, quod alii contemnendum, alii abolendum grandi ſupercilio putant.

Caput septimum.

Quæ ſint adjuncta ſtudiorum in Academiis, & quæ pugnantia.

NVNC reſtat, ut quæ adjuncta ſtudiorum in optimis Academiis, & quæ pugnantia ſint, explicemus. Etſi autem hic totus de adjunctis locus ad dicendũ eſt uberrimus: quia tamen Athenis perdiu ſtudia floruerũt, ac proinde eo in loco (ſi alibi uſquã) de adjunctis ad ſtudia literarum commodis proſpectum eſt diligentiſſimè: propterea nos, omiſſis cæteris, ex Pauſania ſolùm dicturi ſumus quæ adjunctorum ratio priſcis philoſophis olim placuerit, prout ab ipſis ad laudatam illam Academiam fuerũt conſtituta. Adjunctorum igitur alia fuerunt in Academia, & alia foris. Intus quaſi in ſacrario Academię, tria viſebantur, Minerva, Hercules, olea. Primum igitur & omnium potentiſſimum ſignificatum illud eſt, Deum ipſum autorem ac ducem ſtudiorum eſſe: quod impiæ

In Atticis.

illæ

illæ gentes & ἄθεοι Minervæ olim ſive Palladis Iove natæ nomine & ſimulacro figurabant quidem, ſed veritatem obſcurabant evertebantque veri Dei ignoratione. Quapropter etiam illa ipſa Minerva (ut idem in Bæoticis autor eſt) Siga, id eſt, magna apud Cadmi poſteros Phœnicia vel Syra voce dicebatur. Huic autem ſuberat draco pervigil, ad ſtudia literarum vigilias adhiberi monſtrans oportere. Hîc enim, ut quum maximè, Deus laboranteis adjuvat, καὶ τὰ μὲν ῥᾴδια, inquit Plutarchus, τοὺς ἀμελοῦντας φεύγει, τὰ δὲ χαλεπὰ ταῖς ἐπιμελείαις ἁλίσκεται. Secūdum fuit Herculis ſignum: illius puta Libyci, qui cum doctrinæ laude fortitudinem conjunxerat. Eſt enim Minerva, ut idem Pauſanias loquitur, Ἡρακλεῖ σύμμαχος. Heliaco-
fortitudo adhæret literarum ſtudiis, ſive colas ea apud tē rum 2.
& Muſas, ut loquebantur veteres, ſive in officiis & functionibus juſtis eadem occupes: τὸ δὲ ῥᾴθυμον ſtudiorum venenum eſt. Tertium fuit olea, inſigne pacis. Quantum verò pax ad ſtudia juvanda faciat, me tacente res ipſa loquitur: & funeſta hæc noſtra tempora, quæ per impunem armorum licentiam nefariè inſultant literis, hoc ipſum commonſtrant (proh dolor) evidentiſſimé. Atque hæc quidem inteſtina literarum bona: quorum unum ſi fregeris, earum ſtudia fregeris atque ſuſtuleris. Ad reliqua veniamus.

In ipſo aditu veſtibuloque Academiæ ſtabat Mercurius, pater (ut quidem volebant illi) eloquentiæ, atque ex eo Διάκτωρ quaſi interpres appellatus. Proximum igitur Academici & literarii illius ſtudii ornamentum eſt eloquentia & commoda rerum enarratio: qua plurimùm juventus ſolet ad ſtudia excitari, ſtudentes adjuvari, & viri boni doctrina præſtātes emenſo ſtudiorum curſu prodeſſe quàm plurimis, obeſſe nemini. Ante hunc

ſtabant caſtæ illæ ſorores, Muſæ, humanitatis indices, & animi non immemoris beneficiorum quæ per literarum monumenta ad genus humanum pervenerunt: hæ enim Mnemoſynes filiæ, id eſt, memoriæ dicebantur. Hæc ergo proximè adſtat eloquentiæ, & humaniorum literarũ ſtudia cohoneſtat, gratiámq; & autoritatem maximam conciliat eis. Studia enim perpetuam quaſi adſeſtricem humanitatem habent, humanitatem colunt ſtudioſiſſimè, & viciſſim ab humanitate coluntur honeſtiſſimè, omnibus officiis: unde ἐλευθέρια, liberalia & humaniora dicuntur vulgo. Tertium adjunctum, quod poſitum fuit ulteriùs petentibus Academiam, fuit ara Promethei: quo ex loco ſtudioſi juvenes cum ardentibus facibus ad urbem vſque ſolebant currere curſu perpetuo: ſed hac lege tamen, ut faces currentium non exſtinguerentur; aut eas aliis ex ordine ferendas traderent, uſque-dum aliquis ardente adhuc lampade in urbem decurriſſet, victoriamque hoc ſigno comparaviſſet. Atque hinc illud proverbium quod vulgo dici ſolet, lampada tradere. Huius autem rei totius ſignificatum eſt, prudentia exercita & labore culta. Prudentia enim ſi non colitur, torpeſcit: ſi colitur & ſubacto ingenio jungitur, facilè victrix exſiſtit omnium, & palmam obtinet in ſuo genere. Quid autem Epimetheo, & bardo rupici (ut ita dicamus) cum literarum luce? Quartum ante ingreſſum in Academiam fuit Amoris ſignum cum ara, quod ſignũ Charmus dedicaverat. Amoris autem intelligimus pudici & caſti: vt ſignificaretur animus propenſus & ſingulare ſtudium, quo literati homines erga literarum ſtudia magis ac magis inardeſcunt, ex quo guſtum aliquem ceperunt illius ſapientiæ, quæ & paratur, & augetur, & occupatur ad juſtos uſus ſuos publicos & pvatos earum beneficio.

beneficio. Quintum, & quidem in primis nobile atque copioſum inſtrumentum, fuit a monumentis, hinc quidem virorum fortium qui res præclaras pro patria gerẽtes fortiter occubuerãt, illinc verò doctorum hominum philoſophorumque ſummorum, qui ſcientiæ facem in publico accenderant, & omnibus præluxerant. Hoc autem documentum fuit ab exemplis: quæ in rebus humanis poſſunt quàm plurimùm tum ad incitandos, tum ad retrahendos & inhibendos eorum animos qui incumbũt ſcientiis & in actionibus earum occupantur. Hiſtoria enim exemplorum index & magiſtra vitæ, maximum eſt profectò ad vitam bene inſtituẽdam, literas excolendas, & functiones quaſq; publicè atq; privatim obeũdas cum ratione & modo adjumentum. Extimum verò adjũctorum omnium ante Academiam illud fuit, quo ſignificabatur, imperabatur juventuti, obſervabaturq; corporum exercitatio: ſine qua etiam præclara quævis ingenia ſolent torpeſcere. Atque hinc factum eſt, ut rudes & illiterati homines ἀπάλαιστοι Græcis dicerentur. Hujus exercitationis corporibus ſalutaris, animis verò non inutilis documenta fuerunt duo ad Academiam. Vnum fuit Dianæ ſeptum, cum ſignis (ait Pauſanias) Ἀρίστης καὶ Καλλίστης, vel potiùs ordine inverſo, Καλλίστης καὶ Ἀρίστης (ſic enim magis dixerunt Græci καλὸς κἀγαθὸς quàm contrà) id eſt, Dianæ honeſtiſſimæ & optimæ, non autem inhoneſtæ & ſceleratæ exercitationis, literis humanioribus, earumque caſtitati inimiciſſimæ. Alterum fuit palæſtræ ſive gymnaſij propriè appellati, cui vacans à ſtudiis juvẽtus aliquid temporis commodè utilitérque ſolebat tribuere. Sic & equeſtris, ut ad venationem eſt, & pedeſtris, ut ad palæſtram, exercitatio ſalubris maximè adhibebatur, quod ſine damno incommodóq; ſtudiorum poterat

fieri. Atque hæc quidem adjuncta Atticæ illius Academiæ fuerunt ornamenta: quæ ſiquis a noſtris Academiis abeſſe volet, ne ille funditus eas everterit.

Quid enim? nónne literarii hujus ſtudii autor eſt Deus, & pietas in Deum arx quædam & caput literariæ illius ſapientiæ? nónne cætera illa quæ modò fuerunt a nobis poſita tam ſunt ad hanc rem neceſſaria, ſed ſuo tamen ordine ſingula, quàm quæ maximé? Fortes animi contendũt ſtrenuè & feliciter aſſequũtur, quod ignavi ne per ſomniũ quidem cogitant. Pax & ἀταραξία ſtudia literarum promovet; quæ frangit perturbatio. Eloquentia juventutem ſuaviter perducit eò liberalitate & comitate jũcta, unde moroſa deterret barbaries atque aſperitas. Studia humanitate juvantur, eaque viciſſim juvat & comit (ut ita dicamus) humanitas. Prudentiam humanæ ſcientiæ principem in cernendis & agendis rebus ſumma conſenſione veteres appellabant: eamdem verò ſcientiam aries inimiciſſimus labefactat & perdit, imprudentia. Amore & ardente ſtudio foventur literæ: ſed quid odio tetrius? quid tam exitiale eſt quàm invidia ſtudiis humanioribus? Exẽpla honorum, & honores ipſi (ut vulgo dici ſolet) alũnt artes: at inſcientia pereunt, contemtu ſordeſcũt, & rubigine quadam obducuntur indigniſſimé. Denique honeſta & mediocri exercitatione juvantur animi ad literarum ſtudia: verùm ſi ad laborem plus æquo contenderis, franguntur: ſi plùs remiſeris, ſegneſcunt & otio diffluunt in perniciem ſuam.

Vtriuſq; verò argumenti, adjumẽtorum inquã eorum quæ proficiunt, & impedimẽtorum quæ officiunt ſtudiis humanioribus atq; adverſantur, exempla evidentiſſima hæc noſtra memoria ſuppeditat. Iãdiu enim ſeculo ampliùs vno floruerũt literæ, ex Græcia in Italiã primũ, inde

autem

autē in regiones finitimas ſingulari Dei beneficentia cō-migrantes. Sed ex quo tēpore impietas revicta autoritate Dei & Scripturæ ſacræ incepit furere, qui tandē ſtudiorū fructus? qui Academiarum cultus percipi aut ſperari poteſt? Graſſatur impietas plus quàm Liciniana foris: intus ignavia (ſi dicere fas eſt) Libethria hodierno die invadit omneis plateas, & in domibus penè ſingulis ſoboleſcit: perpetuum eſt turbarum aſtuarium & inſanus quidam Euripus, quem foris perflans a Gigantibus & Centauris omni ex parte Cæcias permovet, intus ambitioſorum & ἀσπόνδων hominum intemperantia. Proba, ſana illa, & incorrupta Atticorum priſcorum eloquentia & lepos Atticus jam fermè exſulat, & a duro paraſitorum & ſcurrarum ore frigidam potentioribus ſuffundentium adeò miſerè profligatur, ut nihil prꝑter illud Ariſtophanis ἀτλαντὸν βλέπης mox ſit futurum reliqui, niſi Deus proſpexerit, & bonos confirmaverit ſalutari manu. Humanitatem inhumanitas expellit palàm, motuum frequentia, armorum licētia, aſſentatorum ἀλαζόνων fumo, potentiorum tyrannide: qui tum demum homines ſibi videntur eſſe, quum (vt Ariſtodemus ille Cumanus apud Dionyſium Halicarnaſſeum) id unū ſatagunt, ut literarum ſtudia intercidant, & homines facti ad imaginem Dei in brutas pecudes transformentur. Præcoci prudentiæ, & civili, & ſanctæ ſuccedit ſceleroſa, profana, demens imprudentia, & juvenile conſilium, tyrannidi & licentiæ cuivis convenientiſſimum: Succreſcit odium & invidia in literas & literatos omneis per imperitiam vulgi, Suffenorum cacozeliam, importunorúmque ἀρεζαλόγων malitiam, veneno calumniæ & detractionis omnia quamvis puriſſima inficientium. Honores auferuntur dignis, indignis ſcurris & libidinis voluptatúmq; adminiſtris certatim of-

ſeruntur. Deniq; comiſſationes, cõpotationes, alcationes, reſſiere, ludi ἀκόλαστοι, omnia ἀσελγῆ & Sybaritica curãtur potiùs, quã honeſtæ corporũ exercitationes ad animi confirmationem pertinentes, ſtudiorúmque ſanctorum adjumentum. His tot & tantis malis quis non indoleſcat bonus? quis Academias intermorientes non lugeat?

Quæ cùm ita ſint, nunc certè, ſi ullo unquam tempore, neceſſe eſt omnes ii qui boni eſſe & haberi volunt, neruos omneis contendant ingenii, ut his legitimis omnibus adjumentis, ſepoſito omni privato ſtudio & perturbatione, confirment labentes Academias, earúmque elementa, inſtrumenta, diſciplinas, facultates, honores, ornamenta, commoda, pro eo ac poſſunt, promoveant quàm fideliſſimè, atque a fraudibus Satanæ, inimicorum impreſſionibus, & hypocritarum cuniculis defendãt propugnentque religione ſumma. In primis autem Deum ſtudiorum noſtrorum autorem, ducem, & arbitrum ſinguli ſtudioſè caſtè adeuntes orent, vt miſertus iſtorum miſerrimorum funeſtiſſimorúmque temporum nutantes Academias & gravem ruinam minantes ſtatuminet, collapſas erigat, omneis vindicet ab omni malo, eásque bonis omnibus augeat quæ ad gloriam ſuam, commune bonum, & ſuorum ſalutem novit pertinere. Tu igitur, Domine aſpice & fac. Amen.

FINIS.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Edito elegantiſſimo hoc D.D. Junij de ACADEMIA *libello, viſum eſt ſingularum Academiarum quæ in orbe Chriſtiano ſint brevem ſubiungere catalogum: quo patria earum nomina, ortus, & ſitus ex Ptolemæo deſcribuntur. Vale.*

ANGLIAE.

OXONIENSIS, Ptol. Caleva, vulgò *Oxforde*: quam inſtituit Aluredus, Saxonum Rex, anno Chriſti 872. Poſteà verò ex multorum Principum & Præſulum beneficentia, ampliſſimis ſtructuris, reditibus, & privilegiis ornatur: habétque iam collegia XVI. aulas etiam VIII. ſingula ædificiorũ ſplẽdore magnificentiſſima, ac bonarum literarum artiúmque omnium ſtudiis florentiſſima.

Cantabrigiẽſis, vulgò *Cambridge*: in qua primum Collegium inſtituit Batſomus, Eliẽſis Epiſcopus, anno 1274. Habet iam collegia XI. aulas etiam IIII. eaque omnia ædificiorum celebritate præſtantiſſima. Habuit etiam antea ſcholám publicam perauguſtam (in qua philoſophia, humanioreſque diſciplinæ tradebantur) à Sigeberto, Eſtanglorum Rege, conſtitutam, anno 637.

BOHEMIAE.

Pragenſem, *Prage*, exſtructam à Carolo Quarto Imperatore, anno 1370 teſte Ænea Sylvio de geſtis Bohemicis. eius long. 32. grad. lat. 50. grad. 6. minut.

DANIAE.

Hafnienſis, vulgò *Coppenhagen*, quam exſtruxit Hunoldus Rex, anno 1540. eius long. 35.29. lat. 56.30.

Andegavenſem, *Angiers*, in Comitatu Andegavorum. eius long.13.49.lat.460.

Auenionenſem, *Auignon*, in Gallia Narbonenſi, ad Rhodanum. Huc Ioannes xxii.Pontifex Max.curiã Põtificiam Roma tranſtulit, quæ annos 60.ibi manſit, floruitque tũ Academia,anno 1360.eius long. 22.lat.45.52.

Aurelianenſem, *Orleans*, ad Ligerim fl.in Ducatu Aurelianenſi: conſtructam ab Aureliano Duce, anno 1276. eius long.15.36.lat.47.13.

Bituricenſem, *Bourges*, quam ante multos annos conſtruxit Dux quidam Bituricenſis. eius long. 18.lat.45.30.

Burdigalenſem, *Bourdeaux*, ad Garumnæ fl.oſtium, in Ducatu Aquitanico.eius long.18.lat.45.30.

Dolanam, *Dole*, in Burgundiæ Comitatu, ubi pro toto Comitatu celebratur Parlamentum.eius long.21.25. lat. 45.10.

Duacenſem, *Douay*, in finibus Hannoniæ & Arteſiæ. Hanc inſtituit Philippus Hiſpan. Rex, ſub annum 1558. eius long. 24.30.lat.52.50.

Montem Peſſulanum, *Montpelier*, in Provincia Narbonenſi, olim Iuriſprudentiæ, nunc Medicinæ ſtudio florentem. eius long.20.46. lat.43.5.

Nannetas, in Britannia ſuperiori verſus Oceanum Cantabricum, vulgò *Nantes*. eius long.1.6.lat.48.12.

Pariſienſem, ſeu Lutetianam, *Paris*. Hanc Alcuinus in Grandcheſtria, Britonum Academia, prope eam quæ nunc Cantabrigia dicitur, educatus, inſtituit; Conſummauit autem Carolus Magnus, anno 791. teſte Volaterrano. eius long.17.8.lat.47.55.

Pictauienſem, *Poictiers*, Ptol. Auguſtoritum; Pictonum

num metropolin. ſita eſt in Pictonum Comitatu. eius long.17.50.lat.48.20.

Rhemenſem, *Reims*, Campaniæ metropolis, in qua Reges Franciæ conſecrantur. hanc ante paucos annos erexit Carolus Lotharingiæ Cardinalis. eius long. 18.55. lat.48.45.

Toloſanam, *Toulouſe*, in Comitatu Toloſano, in qua maximè floret iuriſprudentia. Hæc ſtatim poſt Lutetianam incepit. eius long.17.lat.43.32.

Valentinam, *Valence*, prope Rhodanum fl. in Allobrogum Ducatu, qui nunc Sabaudiam & Delphinatum complectitur. eius long.26.9.lat.42.6.

GERMANIAE.

Argentinenſem, alias Argentoratenſem, *Straſburg*, in Alſatia, eius long.24.30.lat. 48.5.

Baſilienſem, *Baſel*, quam Pius 2. qui ex Concilij Baſilienſis ſcriba electus eſt Papa, erexit anno ſui Pontificatus 2. id eſt, 1459. vt ex eiuſdem literis confirmatoriis patet. eius long.24.22.lat.47.41.

Colonienſem, *Coln*, ad Rhenum fl. inſtitutam anno 1398. ſub Vrbano Pontifice. eius long.23.28. lat.51.

Dilinganam, *Dilinghe*, in Bavaria ſuperiori, Ieſuitarum inſigne aſylum. Hanc inſtituit Epiſcopus quidam Auguſtanus, anno 1549.

Elmſtadianam, *Elmſtad*, in Ducatu Brunſvvicenſi, quam ante ſexennium fundavit Iulius iam Dux Brunſvvicenſis, à quo etiam Iulia dicitur. eius long. 28. lat. 52.54.

Erphordienſem, *Erfford*, antiquitùs Erphesfurt, in Thuringiæ Provincia. initium ſumſit anno 1392. eius long.28.30.lat.51.10.

Francfordienſem, *Francford*, ad Viadrum fl. in Marcha Brandeburgenſi conſtructam anno 1206. eius long. 32. 34. lat. 52.33.

Friburgenſem, *Friburg*, in Briſgoia Rhetia: quam condidit Albertus Auſtriacus, anno 1460. eius long. 24. 38. lat. 48.13.

Gripſvvaldenſem *Gripzwald*, in Ducatu Pomeraniæ. Initium cepit anno 1457. vt ſcribit Bentherus in Ephem. Hiſt. eius long. 31.56. lat. 54.18.

Heidelbergenſem, *Heydelberg*, quam exſtruxit Rupertus I. Palatinus Rheni, anno 1387. eius long. 25.38. lat. 49.45.

Ingolſtadienſem, *Ingleſtad*, in Ducatu Bavariæ: quæ ex Viennenſi Auſtriæ incœpit anno 1210. eius long. 29.6. lat. 48.42.

Lipſenſem, *Leipzig*, in Miſnia, quam Teutones, ſupra duo millia, propter exortas Huſſitarum contentiones, à Praga vno die diſcedentes, triúmque dierum itinere illinc profecti, erexerunt, anno 1408. eius long. 29.58. lat. 51.14.

Lovanienſem, *Louen*, quam inſtituit Iohannes Dux Brabantiæ, anno 1426. eius long. 20.36. lat. 59.59.

Lugdunenſem, ſeu Logodunenſem Batavorum, *Leyden*: prope occidentale Rheni oſtium, à Gulielmo Auraſino Principe inauguratam, circiter annum 1574. eius long. 26. 40. lat. 53.30.

Marpurgenſem, *Marpurg*, in Haſſia, inſtitutam à Philippo Lantgravio, anno 1535. eius long. 25.45. lat. 51.

Moguntinam, *Mentz*, Germanicarum fere antiquiſſimam: in qua laudabilis illa, & utiliſſima ars impreſſoria per Iohannem Fauſtum inuenta eſt, circiter annum 1453. eius long. 25.4. lat. 50.8.

Mon-

Montem Regalem, *Konigsberg*, in Pruſſia, quam condidit Albertus Dux Brandeburgenſis, anno 1544. teſte Ebero in Calend. eius long. 41.16. lat. 54.17.

Roſtochienſem, *Roſtock*, in Ducatu Mechelburgio, quæ ex Erphordienſi initium cepit. anno 1419. eius long. 30.14. lat. 54.36.

Treverenſem, *Trier*, inter Germanicas vetuſtiſſimam. eius long. 26. lat. 49.10.

Tubingenſem, *Tubinghe*, in Ducatu Wirtenbergenſi, quam exſtruxerunt Eucrardus Comes Wittenbergenſis, eiuſque mater Melchtildis, anno 1447. eius long. 26. 23. lat. 48.38.

Viennenſem, *Wiena*, in Pannonia ſuperiori, Auſtriæ Metropolin, conſtitutam à Rodolpho Auſtriaco, anno, 1363. eius long. 35.8. lat. 48 22.

Wittenbergenſem, *Wittenberge*, in Ducatu Saxoniæ: quæ ſub Frederico Saxoniæ electore incœpit, anno 1502. eius long. 30.30. lat. 51.50.

HISPANIAE.

Complutenſem, vulgò *Alcala*, de henares regno Caſtiliæ, quam inſtituit Epiſcopus quidam Toletanus. eius long. 10.20. lat. 41.40.

Granatenſem, *Granada*, Ptol. Illiberin, in Hiſpania Bætica. eius long. 8.34. lat. 39.50.

Leridenſem, *Lerida*, Ptol. Ilerda: in Hiſpania Tarraconenſi. eius long. 56. lat. 41.46.

Oſtenſem, ſeu Oſcenſem, vulgò *Hueſca*, in Hiſpania Tarraconenſi.

Salmaticenſem, *Salamanca*, in regno Caſtellæ, inſtitutam à Benedicto XIII. Pontifice Max. tempore ſchiſmatis, anno 1404. eius long. 7.39. lat. 40.15.

Siguntiēſem, vulgò *Ciguenca*. eius lōg. 14. 50. lat. 39. 30.

Toletanam, *Toledo*, in regno Caſtellę: ubi Alfonſus 10. Hiſpaniarum rex. 29. tabulas Aſtronomicas fecit circiter annum 1260. eius long. 9. 4. lat. 39. 55.

Vallisfolitanam, ſeu Pincienſem, vulgò *Valladulit*, in Caſtellæ regno. eius long. 10. 10. lat. 42. 0.

Lullianam, in urbe Mallorca, inſulæ Maioricæ (quæ altera eſt *Balearidum*) metropoli: nomen porrò ſumſit à Raymundo Lullio, qui ibidem natus & educatus eſt. eius long. 16. 45. lat. 39. 15.

ITALIAE.

Bononienſem, olim Bolonia, vulgò *Bologna la graſſa*, in Romandiola: quam erexit Theodoſius Imperator, circiter annum 447. vt ſcribit Volater. Sed temporis progreſſu ferè dirutam, reſtaurauit Carolus Magnus, circiter annum 806. eius long. 32. 5. lat. 43. 54.

Ferrarienſem, *Ferraria*, in Ducatu Ferrarienſi. eius long. 32. 15. lat. 44. 23.

Florentinam, vulgò *Florencia*, in Tuſcia. eius long. 33. 30. lat. 43. 4.

Mediolanenſem, vulgò *Mylano*, in Langobardia. hæc Virgilij etiam tempore, quem in ea boni literis operam navaſſe ſcribunt, fuit percelebris. eius long. 28. 20. lat. 45. 6.

Patavinam, vulgò *Padua*, in Marcha Trevizana, à Carolo Magno inſtitutam, anno 791. in hac urbe natus eſt hiſtoriæ parens, Titus Livius. eius long. 32. 50. lat. 44. 30.

Papienſem, vulgò *Pauia*, in Langobardia. Hanc urbem Carolus Magnus, ab Adriano Pontifice in Italiam, adverſus Deſiderium Regem Langobardicum evocatus, obſedit, anno 773. ibique nobilem poſteà Acade-

miam

miam conſtituit, circiter annum 800. eius long.28.22. lat.44.50.

Peruſinam, Ptol.Peruſia Auguſta, vulgò *Peruſca*, in Tuſcia.eius long 35.18.lat.42.56.

Piſanam, *Piſa*, in Tuſcia, quam Volaterranus ſcribit à Pontifice Max.fuiſſe inauguratam, anno 1339. eius long. 31.28.lat.42,22.

Romanam, *Roma*, olim terrarum Dominam. Hæc primò (vt habent annales, & Hiſtorici) ex Athenarum reliquiis Academia eſſe cœpit, anno 700. Poſteà verò paulatim corruentem inſtauravit auxitque Eugenius 4. qui paſſim in Europa Academias ornavit & inſtituit, ut ſcribit Sabellicus. eius long.36.40.lat.41 40.

Senenſem, vulgò *Sena*, in Tuſcia: ab urbe Roma centum miliaribus diſſitam.eius long.348.18.lat.42.50.

Taurinenſem, Ptol. Auguſta Taurica, vulgò *Turin*, in Ducatu Pedemontano: quæ olim, cum Duces Allobrogum eam tenuerunt, erat florentiſſima.eius long.30.32. lat.43 40.

LVSITANIAE.

Conimbrienſem, ſeu Colimbrienſem, vulgò *Coymbre*; propè littus Oceani Occidentalis. Hanc autem fundauit Iohannes III. Rex Portugalliæ. XV. & Catharina eius uxor, ſoror Caroli.v. circiter annum 712. eius long. 11. 48 lat.40.3.

POLONIAE.

Cracovienſem, ſeu potiùs Graccovienſem à Gracchо eius urbis conditore; vulgò *Gracaw*: quam erexit Vladiſlaus Iagello 1406.eius long.37.50.lat.45.21.

Poſnenſem, ſeu Potznanienſem, Ptol Stragano, vulgò *Poſnaw*, quæ ſubobſcura fuit ſemper, & inter ſcholas

potiùs triviales, quàm academias numeranda. eius long. 35.18.lat.52 4.

SCOTIAE.

Aberdonienſem, *Aberdein*: portũ habet ad littus maris Germanici optimum. hanc Alexander Rex, cum ſorore Iſabella, ab Anglia tum nuper reverſa, multis ornavit privilegiis circiter annum 1240. eius long.19.146.lat.64.15.

Glaſquenſem, *Glaſquo*, inſtitutam à Turnbullo, Glaſquenſi Epiſcopo, anno 1454. eius long.16.43.lat.59.40.

S. Andreæ, *S. Adrewes*, quæ ſub Iacobo Rege, in Anglia profugo, inaugurata eſt, anno 1411. eius long.18.29. lat.61.3.

FINIS.